

1

JAARVERSLAG

3

Inhoud

Voorwoord	4		
Mobiliteit voor iedereen	8		
Veilig en ontspannen op stap	8		
Campagnes zetten onze troeven in de verf	12		
Aantal sms-tickets blijft groeien	15		
Meer informatie doet klanten tijd winnen	16		
Doorstart voor ticketing- en boordcomputersysteem Retibo	17		
Klaar voor de toekomst: ondernemen met oog voor mens en milieu			
Milieuvriendelijke mobiliteit	19		
Menselijke mobiliteit	24		
Nieuwe directieleden	30		
Vertramming in hogere versnelling			
Vlaams-Brabant	33		
Oost-Vlaanderen	36		
Limburg	38		
Antwerpen	40		
West-Vlaanderen	41		
		Balans op 31 december 2013	42
		Resultatenrekening op 31 december 2013	44
		Toelichting 2013	46
		Sociale balans op 31 december 2013	54
		Samenvatting van de waarderingsregels	60
		Commentaar op de jaarrekening	68
		Aandeelhoudersstructuur	72
		Personeel	74
		Bezoldigingen en sociale lasten	82
		Afgelegde kilometers	83
		Rollend materieel	84
		Reizigers	88
		Nettovervoerontvangsten	90
		Ongevallen	92
		Ondernemingsraden	94

Voorwoord

In veel opzichten was 2013 een jaar van consolidatie. We hebben de vruchten geplukt van onze verwezenlijkingen in het voorgaande jaar, dat economisch en budgettair niet gemakkelijk was. Dankzij het harde werk en de inzet van onze medewerkers leggen we in 2013 opnieuw een resultaat in evenwicht voor. We behielden onze klantenbasis en boekten een groei van onze ontvangsten. En we deden dat zonder toe te geven op onze investeringen in strategisch belangrijke innovaties, wel integendeel.

Zo pakten we in 2013 uit met nieuwe mobiele informatie-apps, we plaatsten de grootste busbestelling uit onze geschiedenis en we deden belangrijke stappen in de verdere vertramming van ons net. Met de goedkeuring van nieuwe tracés maken Limburg en Vlaams-Brabant zich klaar voor de eerste tramlijnen op hun grondgebied. We hebben met een goede doorstart een moeilijke periode voor het registratie- en ticketingsysteem ReTiBo afgesloten. De eerste resultaten zijn al merkbaar op het terrein: meer dan 2 000 voertuigen werden volledig met het systeem uitgerust, de nieuwe MOBIB-chipkaart voor 65-plussers werd gelanceerd en er loopt een proefproject om de verkeerslichten via de boordcomputer te beïnvloeden.

We hebben dus redenen om tevreden en fier te zijn, maar dat mag ons niet zelfgenoegzaam maken. Nu we als organisatie op het juiste spoor zitten, is het een uitgelezen tijdstip om ons voor te bereiden op de uitdagingen die ons de komende jaren wachten. Samen met een zeer brede groep stakeholders hebben we de voorbije maanden nagedacht over de rol die we als Vlaamse openbaarvervoermaatschappij in de 21ste eeuw moeten spelen.

De krachtlijnen van die denkoefening hebben we samengevat in een memorandum, als aanbeveling voor de volgende Vlaamse Regering. We vragen daarin onder meer om extra middelen en bevoegdheden om een intelligent, multimodaal, kwaliteitsvol en veilig openbaar vervoer uit te bouwen, dat inspelt op de reële behoeften van de reizigers. In het licht van de Europese liberalisering van de sector rekenen we erop dat het succesvolle samenwerkingsmodel tussen De Lijn en de private vervoermaatschappijen wordt bestendig. En we willen graag mee nadenken over een fiscaliteit die duurzame en groene verplaatsingen belooft en aanmoedigt.

In afwachting van het nieuwe beleid blijven we uiteraard niet bij de pakken zitten. Een nieuwe, moderne en gestroomlijnde organisatie zal ons toelaten om nog meer met onze kerntaken bezig te zijn: het aanbieden van betaalbaar kwaliteitsvervoer, in een goede verstandhouding met onze partners op het terrein en ten volle gefocust op onze klanten. Dat is en blijft, ook in 2014, de belangrijkste opdracht die al onze medewerkers, met de motivatie die hen kenmerkt, elke dag tot een goed einde proberen te brengen.

Roger Kesteloot
Directeur-generaal

Jos Geuens
Voorzitter

Raad van Bestuur

Jos Geuens
Voorzitter

Jeroen Overmeer
Ondervoorzitter

Fernand Desmyter
Bestuurder

Paul Laeremans
Bestuurder

Laurence Libert
Bestuurder (vanaf 28 juni 2013)

Patrick Moenaert
Bestuurder

Karel Stessens
Bestuurder

Vicky Strauven
Bestuurder

Kathleen van der Hooft
Bestuurder (tot 27 juni 2013)

Karin Van Mossevelde
Bestuurder

Johan Vervoort
Bestuurder

Lieven Van Wichelen
Commissaris van de Vlaamse Regering

Yvan Verbakel
Commissaris van de Vlaamse Regering

Jan Coolbrandt
Waarnemer van een representatieve vakorganisatie

Rita Coeck
Waarnemer van een representatieve vakorganisatie

Algemene directie

Roger Kesteloot
Directeur-generaal

Centrale Diensten

Johan Bullynck
Directeur Exploitatie
(overleden op 11 november 2013)

Tamara De Bruecker
Directeur Marketing & Communicatie

Lode De Kesel
Directeur Techniek

Sonia Frey
Directeur Personeelsbeleid

Werner Jacobs
Directeur Financieel Beleid & ICT

Entiteiten

Dirk Busschaert
Directeur Oost-Vlaanderen

Lode De Kesel
Directeur Antwerpen
(tot 31 augustus 2013)

Luc De Man
Directeur West-Vlaanderen

Tom Meeuws
Directeur Antwerpen
(vanaf 15 oktober 2013)

Francy Peeters
Directeur Vlaams-Brabant
(tot 31 januari 2013)

Heidi Roubben
Directeur Limburg

Johan Van Looy
Directeur Vlaams-Brabant
(vanaf 1 april 2013)

College van Commissarissen

Mazars
Bedrijfsrevisoren vertegenwoordigd door **Lieven Acke**

RSM InterAudit
Bedrijfsrevisoren vertegenwoordigd door **Luc Toelen**

Mobiliteit voor iedereen

De Lijn werkte ook in 2013 hard aan haar opdracht om de mobiliteit voor iedereen te verzekeren. Dat betekent dat we aanwezig zijn waar mensen in beweging zijn, voor werk, school of vrije tijd. Met enkele succesvolle campagnes hebben we onze troeven uitgespeeld, om zo meer mensen te overtuigen om de weg te vinden naar de bus of tram. We blijven werken aan een efficiënte en betere dienstverlening. In 2013 hebben we zo verder ingezet op informatie die onze klanten sneller op hun bestemming kan helpen en op een aanpak die zwartrijden ontmoedigt.

Veilig en ontspannen op stap

De Lijn is één van de dragende partners van de nieuwe vzw Kustattracties, naast het provinciebedrijf Westtoer en de vzw Toeristische Attracties (koepelorganisatie van pret- en dierenparken). De nieuwe vereniging spant zich in om meer bezoekers aan te trekken voor 23 attracties aan de Belgische Kust, die kunnen worden bezocht met de Kusttram.

Als eerste project werd in april 2013 de Kustpas gelanceerd, een kaart die in totaal 150 euro korting biedt op de deelnemende attracties zoals pretparken, musea, natuurcentra en events. De Kustpas werd op 250 000 exemplaren gedrukt en verspreid op 850 locaties. De vzw Kustattracties werkte daarnaast plannen uit voor de periode 2013-2016. Zo wordt er werk gemaakt van seizoensverlenging, marktverbreding, kwaliteitsoptimalisatie en de verhoging van de bezoekersquota. De vzw wil ook als een geheel naar buiten treden in promotiecampagnes.

Ook kinderen ontdekken West-Vlaanderen met bus en tram

Na het succes van de meerdagenpassen voor volwassenen heeft De Lijn haar gamma uitgebreid met meerdagenpassen voor kinderen. Met deze nieuwe passen kunnen de jonge reizigers gedurende meerdere (opeenvolgende) dagen zonder beperking de Kusttram en alle bussen van De Lijn West-Vlaanderen gebruiken. De meerdagenpassen zijn een prima oplossing voor gezinnen die zonder zorgen de Vlaamse kust en het hinterland willen verkennen. De meerdagenpassen zijn alleen te koop in de Lijnwinkels en verkoopautomaten langs de kust, maar niet op het voertuig zelf.

Gratis feestvervoer tijdens oudejaarsnacht

Naar goede gewoonte heeft De Lijn tijdens de overgang van oud naar nieuw weer tienduizenden feestvierders veilig op hun bestemming gebracht. In heel Vlaanderen telden we in de nacht van 31 december 2012 op 1 januari 2013 175 000 reizigers, waarvan het leeuwendeel (99 000) in Antwerpen. In Vlaams-Brabant, Oost- en West-Vlaanderen vervoerden we telkens meer dan 20 000 feestneuzen en in Limburg nog eens 6 000.

Het succes van de feestbussen danken we enerzijds aan de inzet van 350 medewerkers en anderzijds aan de financiële steun van provinciebesturen en heel wat steden en gemeenten. Dat maakte het mogelijk om onder meer in de hele provincie Oost-Vlaanderen, een groot deel van de provincie Antwerpen en de stad Brugge gratis vervoer aan te bieden.

Veilig thuis
op oudejaars!

DE LIJN
BOBT MEE!

De Lijn partner van de festivals

De Lijn is al jaren een vaste partner van organisatoren van vele festivals en concerten zoals de Gentse Feesten, Werchter, Pukkelpop, Laundry Day, het Sportpaleis of Graspop. Het gebruiksgemak om je tot voor de deur te laten rijden, moedigt steeds meer festival- en concertgangers aan om de auto aan de kant te laten staan.

De Lijn werkt al jaren structureel samen met het **Sportpaleis**. De prijs voor bus of tram is inbegrepen in het concertticket. Zo maakten 220 000 van de 706 000 bezoekers, of bijna één op drie, in 2013 gebruik van bus of tram.

De **Gentse Feesten** zijn de voorbije jaren uitgegroeid tot één van de grootste Europese culturele festivals. Het afgelopen jaar trok de 10-daagse 1,3 miljoen bezoekers, een enorme uitdaging voor de mobiliteit in en rond Gent. De bussen en trams van De Lijn kunnen dan ook volop hun troeven uitspelen bij bezoekers die file- en parkeerproblemen willen vermijden. Vooral de pendeltram tussen Flanders Expo en de Korenmarkt was een succes, met 28 953 reizigers, ruim 40 procent meer dan in 2012. De Feestenbussen aan Gent Zuid

brachten 3 275 feestvierders veilig van en naar huis in de ruime regio rond Gent, twintig procent meer dan in 2012.

Het vervoer van 114 000 festivalgangers van en naar de concertweide in **Werchter** is een omvangrijke en complexe logistieke onderneming, waarvoor 175 chauffeurs en 60 bussen werden ingezet. Toch slaagde De Lijn er ook in 2013 weer in om deze pendeldienst bijzonder vlot en zonder noemenswaardige vertragingen aan te bieden. Zelfs op donderdagvoormiddag, het traditionele piekmoment van de festivaldagen, moest er aan het station van Leuven niet worden aangeschoven. Dankzij de voorbehouden busroute waren de festivalgangers in amper 20 minuten ter plaatse.

De prijs voor het openbaar vervoer was voor het achtste opeenvolgende jaar inbegrepen in het dag- en combiticket.

Campagnes zetten onze troeven in de verf

Als we alle Vlamingen willen bereiken, volstaat het niet om een goede dienstverlening uit te bouwen. Met onze informatiecampagnes willen we duidelijk maken wat de voordelen van openbaar vervoer zijn en mensen aanmoedigen om de stap naar onze bussen en trams te zetten.

Stressmannetje maakt automobilisten bewust

Wie stress wil vermijden, kan de auto beter ruilen voor de bus of de tram. Die eenvoudige boodschap vormde de kern van een succesvolle marketingcampagne met het 'stressmannetje' in de hoofdrol. De campagne speelde in op het toenemende gevoel van stress en ergernis dat automobilisten ondervinden wanneer ze in de file staan of geen parkeerplaats kunnen vinden. Die zeer herkenbare emoties projecteerden we in het stressmannetje Juul, een levende pop die knarsetandend en mopperend door het leven gaat.

Om de impact van de campagne zo groot mogelijk te maken, voerden we het stressmannetje op in situaties die typisch geassocieerd worden met autostress. Zo kreeg Juul een tweede leven als gps-stem die nerveuze rij-instructies geeft aan automobilisten. In oktober breidden we een verlengstuk met de lancering van de "Potver-pot": een spaarpotje dat automobilisten moeten vullen telkens als ze vloeken in het verkeer.

Het stressmannetje werd een bekende televisiefiguur dankzij een populaire tv-spot die bedacht werd door het bureau Famous. De spot won in oktober de Gouden Welp, de prijs voor de beste Belgische reclamespot van 2013. Ook online is het stressmannetje een eigen leven gaan leiden. Zijn reclamespots en het extra filmpje als reactie op de reclametest van het consumentenprogramma Volt op één werden meer dan 1,4 miljoen keer bekeken op Youtube. Zijn Facebook-pagina's haalden vorig jaar meer dan 150 000 fans.

De Lijn helpt jongeren de zomer door

Bijna de helft van de Vlaamse jongeren (14 tot 18 jaar) gebruikt een Buzzy Pazz, vooral om het traject van en naar de school af te leggen. Het vrijetijdsgebruik blijft echter vaak beperkt. Nochtans weten we uit ervaring dat jongeren die ook in hun vrije tijd de bus of de tram nemen, meer tevreden zijn en langer klant blijven.

Daarom lanceerden we tijdens de grote vakantie een online promotiecampagne rond de Buzzy Pazz. Omdat jongeren in de zomermaanden veel tijd hebben, maar weinig geld, doopten we de actie de "gratis zomer van Buzzy Pazz".

In samenwerking met de evenementenkalender Uit in Vlaanderen plaatsten we op de online kaart van BuzzyNet (www.buzzy.be) alle gratis evenementen (fuiwen, optredens, films, ...) én toonden we hoe jongeren die evenementen met bus en tram konden bereiken. Uiteraard konden jongeren hun favoriete evenementen delen via Facebook. Onze jonge klanten konden ook wekelijks deelnemen aan een online wedstrijd waarmee ze een "summerkit" konden winnen met allerlei cadeaus, zoals abonnementen op de muziekdienst Spotify.

Ontspannen de West-Vlaamse stad in

Net als de vorige jaren voerden we shopping- en eindejaarscampagnes in Brugge, Roeselare, Blankenberge, Torhout en Kortrijk.

In Oostende werd een aparte campagne uitgewerkt. Vanuit het idee dat een geslaagde klantenervaring de beste promotie vormt voor De Lijn, hebben we eind 2013 een stadsbelevingscampagne uitgewerkt in samenwerking met de stad en diverse stakeholders, zoals handelaars, horecazaken en Toerisme Oostende. Centraal in de campagne stond de verspreiding van 20 000 gratis activatiekaartjes via de Oostendse handelszaken. Met deze kaartjes konden de Oostendse shoppers op onze website een gratis sms-ticket aanvragen.

De campagne ging gepaard met allerlei acties om de stadsbezoekers attent te maken op de mogelijkheden en voordelen van bus en tram. We brachten die boodschap op affiches langs de invalswegen naar Oostende, op leaflets en op bierviltjes. Meer informatie over de campagne was te vinden op de websites van De Lijn en Toerisme Oostende. We ondersteunden met advertenties in regionale printmedia. De Oostendse stadscampagne was een testcase die ook in andere Vlaamse steden kan worden uitgerold.

Meer respect leidt tot minder ergernis

De interactie met het personeel en de medereizigers heeft een grote invloed op de tevredenheid van onze klanten. Daarom hechten we veel belang aan een correcte sociale omgang op onze bussen en trams. Om het wederzijds respect te vergroten, lanceerden we op 16 november - de Internationale Dag van de Tolerantie - een campagne met ludieke hoffelijkheidsspreuken.

De spreuken werden aangebracht in onze bussen en trams en riepen onze passagiers op om elkaar, het personeel van De Lijn en de infrastructuur te respecteren.

De beste weg naar een duurzame gedragsverandering begint immers bij de mentaliteit van de reizigers. De campagne gaf iedereen de kans om zelf een spreuk in te sturen. De beste twee inzendingen werden opgenomen en kregen een eigen plaatsje op bus en tram.

De hoffelijkheidscampagne staat uiteraard niet op zich. Om onze ritten zo aangenaam mogelijk te laten verlopen, doen we al langer een beroep op gemeenschapswachten, schoolspotters, begeleiders en lijncontroleurs.

Enkele voorbeelden van spreuken die ophingen in bussen, trams en in de Lijnwinkels:

- 'Zet uw muziek niet te luid, of de anderen horen geen fluit.'
- 'Hou uw voeten op de grond, een bank dient voor uw k...'
- 'Is uw gedrag niet pluis, moet u te voet terug naar huis.'
- 'Voor een vlotte reis, toon gezwind uw vervoerbewijs.'

**Hoffelijkheid.
Terug van nooit weggeweest.**

Om de hoffelijkheidscampagne te kaderen, lieten we een onderzoek uitvoeren naar de ergernissen van 1 000 Vlamingen en Brusselaars die de voorbije 6 maanden bus of tram namen. Dat leverde deze top vijf op:

1. Luidruchtige medereizigers (38 %)
2. Reizigers die al opstappen wanneer anderen nog afstappen (37,9 %)
3. Voeten op de bank (24 %)
4. Niet doorschuiven (22 %)
5. Niet betalen (19 %)

Aantal sms- tickets blijft groeien

In een jaar waarin het aantal reizigers ongeveer stabiel bleef ten opzichte van 2012, slaagde De Lijn erin om haar inkomsten met vier procent te doen toenemen. De inkomstenstijging is deels te verklaren door het succes van sms-ticket. De verkoop steeg in 2013 opnieuw spectaculair. Vorig jaar werden er 8 miljoen verkocht, maar liefst 2,5 miljoen of 45 procent meer dan in dezelfde periode van 2012.

Het succes van de sms-tickets is toe te schrijven aan de eenvoud en laagdrempeligheid van het systeem: voor een ticket dat een uur lang geldig blijft, hoeft de reiziger alleen de code "DL" te sms'en naar het verkorte nummer 4884. De Lijn zal het sms-ticket daarom blijven promoten, maar tegelijk intensief controleren om zwartrijden te vermijden.

Vertraagde sms tegen zwartrijden

Nooit eerder controleerde De Lijn zo veel reizigers als vorig jaar. Het aantal steeg in 2013 met 7,5 procent tot 1 860 563. Dat zijn er 129 700 meer dan in 2012, en zelfs 366 088 of bijna een kwart meer dan in 2011. Daarmee doet De Lijn in 2013 bijna 200 000 reizigers beter dan de beheerovereenkomst met de Vlaamse regering: die legt een jaarlijkse toename met vijf procent op.

En die intensievere controles werpen vruchten af. Door meer te controleren en sommige controles aan te kondigen, is het aantal betrapte reizigers gedaald tot het laagste niveau sinds 2008. In 2013 liep 1 reiziger op 40 (2,5 procent) tegen de lamp, in 2008 was dat nog 1 reiziger op 31 (3,2 procent). Dat betekent dat bijna 98 procent van de reizigers wel correct betaalt. Ook in 2014 zullen we blijven inzetten op intensief controleren. Zo willen we de reizigers danken die correct betalen en tonen dat we optreden tegen de mensen die dat niet doen.

In 12 procent van de gevallen werd een PV uitgeschreven omdat de reiziger zijn sms-ticket had aangevraagd nadat de controleur was opgestapt. Om in orde te zijn, moet een reiziger zijn sms-ticket

aanvragen vóór het opstappen. Om deze fraude te bemoeilijken, testte De Lijn op 7 mei 2013 een nieuw systeem uit waarbij het sms-ticket met een kleine vertraging werd afgeleverd.

De test werd succesvol beoordeeld. De Lijn zal het systeem van de vertraagde sms-tickets dan ook vaker toepassen. Door het sms-ticket 60 seconden later af te leveren, vallen zwartrijders die het pas aanvragen als ze de controleur zien opstappen meteen door de mand. Ze kunnen immers geen sms-ticket tonen. Uit tests met een vertraagd sms-ticket bleek dat de verkoop van sms-tickets de dag nadien merkkelijk hoger lag.

En wat doen wij dan?

Virale campagne creëert draagvlak voor controles

De acties tegen zwartrijden werden ondersteund door een ludieke bewustmakingscampagne. In een online filmpje, dat volop gedeeld werd via sociale media, toonden we hoe de bekende tv-presentator Jo De Poorter de reizigers op een bus wil belonen omdat ze allemaal correct betaald hebben. De reizigers mogen zich verheugen op een reis naar de Dominicaanse Republiek, maar krijgen even later een koude douche wanneer toch een zwartrijder op hun bus betrapt wordt.

De campagne gaf vooral de boodschap dat zwartrijden erg asociaal is tegenover de medereizigers die hun ticket wel correct hebben betaald. Vandaar de slagzin van de campagne: "Zwartrijden gaat altijd ten koste van de andere reizigers." Het campagnespotje met Jo De Poorter is te bekijken op www.youtube.com/DeLijnkanaal.

persoonlijke reisinformatie onafhankelijk van het toestel geraadpleegd worden.

De apps van De Lijn spelen in op het sterk groeiende gebruik van mobiele internetverbindingen. In 2013 werden ruim 9 miljoen reisinfo-adviezen opgevraagd via een mobiel toestel.

De Lijn stelt haar reisinformatiedata ook gratis ter beschikking van externe software-ontwikkelaars, die ermee aan de slag kunnen om creatieve en innovatieve toepassingen te ontwikkelen.

Meer informatie doet klanten tijd winnen

Heldere en snelle informatieverstrekking is een essentieel onderdeel van aantrekkelijk openbaar vervoer. Zowel De Lijn zelf, als onze klanten en andere stakeholders hebben daar baat bij.

Informatieplatform helpt vertragingen bestrijden

Allerlei werken en evenementen op gemeentelijk niveau kunnen onze bussen en trams soms aanzienlijke vertragingen doen oplopen. Een betere informatie-uitwisseling kan dit voorkomen en zo de hinder voor de reizigers beperken. Daarom neemt De Lijn deel aan het Generiek Informatieplatform Openbaar Domein (GIPOD). Het GIPOD is een verzamelpunt voor informatie over wegenwerken, werken van nutsbedrijven, manifestaties en evenementen op alle publieke plaatsen in Vlaanderen. Dankzij deze nieuwe databank kunnen de verschillende betrokkenen zich informeren over het gebruik van het publieke domein, en met elkaar contact opnemen om mogelijke conflicten te vermijden.

De Lijn op smartphones

Gebruikers van een pc of tablet met het besturingssysteem Windows 8 kunnen voortaan ook de gratis reisinformatie-app van De Lijn gebruiken. De toepassing was eerder al beschikbaar voor toestellen die werken met het iOS-systeem (iPhone en iPad) en het Android-systeem. De app van De Lijn is daarmee nu beschikbaar voor zo goed als alle mobiele internetgebruikers. De app laat toe om in realtime een route te plannen of de effectieve vertrektijden te raadplegen, op basis van de actuele gps-positie van de bus of de tram. De gebruiker kan veelgebruikte reisadviezen bewaren en sms-tickets aanvragen. Een extra troef van de app voor Windows 8 is dat hij automatisch de opgeslagen reisinformatie en favoriete routes synchroniseert tussen de computer, de smartphone en de tablet van dezelfde gebruiker. Zo kan de

Doorstart voor ticketing- en boordcomputersysteem Retibo

Dankzij een akkoord over een nieuwe timing kon het project voor het nieuwe registratie-, ticketing- en boordcomputer – systeem (ReTiBo) in 2013 een doorstart nemen. De Lijn sloot hierover in juni 2013 een akkoord met de Tijdelijke Handelsvereniging (THV) Profa, de leverancier van het systeem. De nieuwe overeenkomst werd in juli bekrachtigd door de Vlaamse Regering.

Het ReTiBo-project omhelst de levering en installatie van boordcomputers en mobiele toestellen met aanraakschermen voor de chauffeurs op 4 500 voertuigen van De Lijn, evenals de bijbehorende software en opleidingen voor het personeel. Daarnaast moeten 12 000 contactloze kaartlezers voor de reizigers en 65 verkoopautomaten worden vernieuwd. Het project voorziet ook in de levering van nieuwe MOBIB-kaarten (chipkaarten) voor alle reizigers van De Lijn. Voor De Lijn is dit een project van strategisch belang, onder meer omdat het toelaat om het aantal reizigers zeer precies te meten. De nieuwe afgesproken timing omvat:

- najaar 2013: Uitreiking van de eerste MOBIB-kaarten 65+ en testen van de compatibiliteit met de kaarten van de andere openbaarvervoerbedrijven. In Vlaams-Brabant rijden sinds eind september 2013 de eerste 100 bussen die volledig uitgerust zijn. Begin 2014 waren reeds 2 000 voertuigen uitgerust met de nieuwe apparatuur.
- voorjaar 2014: In samenwerking met de Administratie Wegen en Verkeer (AWV), voert De Lijn een proefproject rond verkeerslichtenbeïnvloeding via de nieuwe boordcomputer, met behulp van kortereafstandsradio (KAR). Tien bussen op het traject tussen Brussel en Leuven testen dit systeem uit.

- midden 2015: Alle klanten ontvangen bij aankoop of verlenging van een abonnement een nieuwe MOBIB-kaart. Alle 4 500 voertuigen zijn volledig uitgerust.
- 2016: Alle abonnementen, Lijnkaarten en biljetten zijn vervangen door de nieuwe kaarten. Alle verkoopsautomaten zijn vernieuwd.
- in de loop van 2016 verdwijnt het oude systeem op basis van magneetkaarten.

De nieuwe timing zorgde ervoor dat de impact op de realisatie beperkt bleef. Eind september 2013 werd begonnen met de uitreiking van nieuwe MOBIB-kaarten aan 1,2 miljoen Vlaamse 65-plussers. Het vervoer blijft gratis voor deze doelgroep, maar voor de aanmaak van de kaart wordt wel een administratiekost van 5 euro aangerekend. De Lijn wil elke maand 200 000 senioren aanschrijven, zodat de operatie afgerond is in de zomer van 2014. Daarna ontvangen elke maand naar schatting 7 à 8 000 nieuwe 65-plussers de brief. Vanaf begin 2015 komen de jongere abonnees aan de beurt.

Nieuwe Lijnwinkel Aalst

Op 5 december opende De Lijn op feestelijke wijze een gloednieuwe Lijnwinkel aan het station van Aalst. De Lijnwinkel maakt deel uit van de vernieuwingsoperatie die het busstation de afgelopen jaren opwaardeerde. De nieuwe winkel moet in de eerste plaats het comfort van en de dienstverlening aan de reiziger verbeteren. In de grote wachtruimte is het comfortabel toeven en de twee loketten laten toe om reizigers ook op piekmomenten snel te helpen. Bovendien ligt de Lijnwinkel vlakbij de haltes, zo kunnen klanten snel van en naar de bus gaan. Reizigers kunnen er niet alleen terecht voor allerlei informatie over De Lijn maar natuurlijk ook voor de aankoop van vervoerbewijzen.

Klaar voor de toekomst: ondernemen met oog voor mens en milieu

Milieuvriendelijke mobiliteit

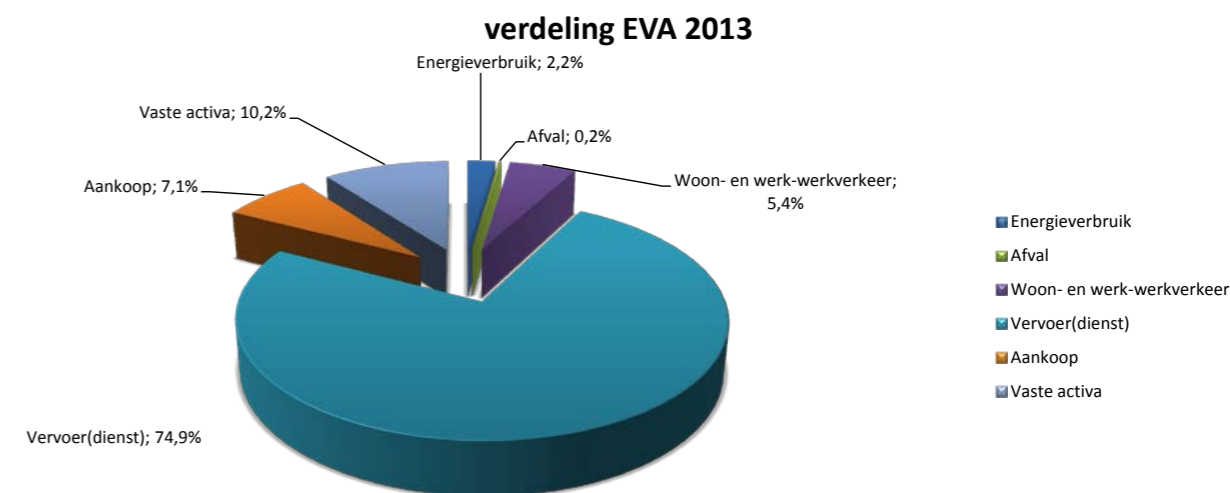
Als openbaarvervoermaatschappij is het streven naar een mobieler en duurzamer Vlaanderen één van onze bestaansredenen. Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) is voor De Lijn dan ook meer dan een slogan: het is een houding die in onze genen zit ingebakken. In al onze activiteiten proberen we de duurzaamheidstoets maximaal toe te passen en zo onze ecologische voetafdruk te verkleinen: van het aanleren van een zuinige rijstijl aan onze chauffeurs tot investeringen in groene stelplaatsen en in milieuvriendelijke voertuigen. In 2013 bestelden we zo een grote vloot milieuvriendelijke bussen.

Ecologische voetafdruk: resultaten 2013

De aarde heeft een jaarlijkse productie (biocapaciteit) en een jaarlijks verbruik van haar producten (ecologische voetafdruk). Al sinds de jaren '70 is de jaarlijkse consumptie van haar producten groter dan de productie. Als de voorraden voldoende groot zijn, is dat geen probleem. Maar de opwarming van de aarde, het versneld verdwijnen van diverse plant- en diersoorten en de hogere frequentie van natuurrampen zijn symptomen die erop wijzen dat onze ecologische voetafdruk de biocapaciteit van de aarde ruim overschrijdt.

Deze ecologische voetafdruk (EVA) kan ook voor De Lijn worden berekend. Eind 2010 berekende een onafhankelijk onderzoeksbureau de totale ecologische voetafdruk van De Lijn op basis van gegevens van 2009. Sinds 2011 gebeurt deze berekening jaarlijks.

De milieu-impact van De Lijn is weliswaar groot, maar openbaar vervoer betekent – in vergelijking tot het private gemotoriseerde vervoer – een investering in duurzame mobiliteit. Onze uiteindelijke doelstelling is om niet alleen de EVA te doen dalen, maar vooral de relatieve EVA per reiziger.

	EVA 2009	EVA 2011	EVA 2012	EVA 2013	Evolutie 2013 t.o.v. 2009	Evolutie 2013 t.o.v. 2012
EVA (in gha – globale hectaren)	115 251	114 666	112 354	110 161	-4,4%	-2,0%
EVA per reiziger (in gm)	2,170	2,088	2,065	2,042	-5,9%	-1,1%

Voor het derde jaar op rij daalt de ecologische voetafdruk van De Lijn. De belangrijkste reden: de afstemming van het aanbod op de vraag waardoor er minder buskilometers en tramkilometers werden gereden. Ook onze inspanningen op vlak van energiebesparing en eigen productie van energie hebben een positief effect op de resultaten.

- We stellen een lichte stijging van het gemiddelde brandstofverbruik van onze bussen vast (gemiddeld + 0,4 procent liter per 100 kilometer). Er zijn twee verklaringen: we hebben in 2013 meer ritten met gelede bussen gereden en de strenge winter zorgde ervoor dat het dieselverbruik in het begin van het jaar hoger was dan gemiddeld.
- Pas in 2013 werd de volle impact van het actieplan 2012 voelbaar op jaarbasis. Er werden 2,1 procent minder voertuigkilometers gereden, terwijl het reizigersverlies slechts 0,8 procent bedroeg.
- Binnen de voertuigkilometers bestond er een duidelijke verschuiving van buskilometers (-2,7 procent) naar tramkilometers (+ 6,8 procent).
- Ondanks de fikse stijging van het aantal tramkilometers – goed voor ongeveer 83 procent van ons elektriciteitsverbruik – is dat verbruik met slechts 3,4 procent gestegen. Maar dit is nauwelijks zichtbaar in het eindresultaat omdat De Lijn al in 2008 voor 100% groene stroom heeft gekozen met een zeer lage ecologische voetafdruk.
- Er was wel stijging van de verwarmingsvraag in de gebouwen (+ 10 procent). Het grotere verbruik is gerelateerd aan het hogere aantal koude dagen: in 2013 telden we vooral in de eerste drie maanden 31 procent koude dagen.
- Tot slot groeit de eigen productie van groene stroom stelselmatig en bedraagt nu ongeveer 1 procent van ons totale elektriciteitsverbruik.

Recordinvestering in duurzame busvloot

De Vlaamse Regering gaf in februari 2013 haar goedkeuring aan de grootste Vlaamse investering ooit in nieuwe bussen. De totale investering heeft een waarde van 93 miljoen euro en heeft betrekking op 386 bussen:

- 255 bussen met Euro VI-motoren, te verdelen over Limburg (67), Antwerpen (66), Vlaams-Brabant (48), Oost-Vlaanderen (39) en West-Vlaanderen (30);
- 123 hybride bussen, te verdelen over de stadsnetten van Brugge en Oostende (33), Gent (30), Leuven (30), Antwerpen (22) en Hasselt (8);
- 5 waterstofbussen (Antwerpen);
- 3 elektrische bussen (Brugge).
- Daarnaast krijgt de rijkschool in elke provincie een bus om nieuwe chauffeurs op te leiden.

Als openbaarvervoermaatschappij vervullen we een voorbeeldfunctie bij het nastreven van de doelstellingen van het Vlaams Klimaatplan. De investering is niet alleen in geld de grootste uit onze geschiedenis. Het is ook de grootste stap die De Lijn ooit heeft gezet in de richting van een duurzame en efficiënte busvloot.

De toewijzing voor de bussen met Euro VI-motor gebeurde volgens de Europese richtlijnen, via een Europese aanbesteding op basis van kwaliteit en kostprijs gedurende de levenscyclus van de bussen. De elektrische bussen maken deel uit van de elektrische proeftuinen van de Vlaamse overheid, en de waterstofbussen passen in een Europees project (HighVLOCity) dat Vlaanderen co-financiert.

De eerste bussen met euro VI-motoren worden in het voorjaar van 2014 geleverd, de laatste verschijnen eind 2014 in het straatbeeld. De 123 hybride bussen werden in het voorjaar van 2014 toegewezen. De hybride vloot van De Lijn wordt daarmee gevoelig uitgebreid, van 79 tot 202 bussen.

Gezonde en milieuvriendelijke innovatie

De aankoop van elektrische bussen en waterstofbussen past in de visie van de Vlaamse Regering om maximaal in te zetten op milieu en hernieuwbare energie. Deze bussen rijden zo goed als geluidloos

omdat er geen bewegende mechanische delen zijn in de brandstofcel. Omdat er in de motor geen verbrandingsproces plaatsvindt, stoten de bussen alleen waterdamp uit en geen schadelijke stoffen uit zoals CO₂ (oorzaak van het broeikaseffect), NOx (zure regen) en fijn stof. Dit is een belangrijke stap naar schoner en stiller openbaar vervoer in onze steden. De investering levert zo niet alleen een belangrijke toegevoegde waarde voor de betrokken ondernemingen, maar voor de hele samenleving.

De aankoop van de waterstofbussen maakt deel uit van het project HighVLOCity, dat gefinancierd wordt met Europese en Vlaamse middelen. Door waterstofbussen versneld te introduceren in het Europees openbaar vervoer wil dit project de belangrijkste milieu-uitdagingen van dat openbaar vervoer aanpakken. De Lijn kan via dit project volop experimenteren en leren. Dat de waterstofbussen toegewezen werden aan Antwerpen, heeft een praktische reden: de bussen moeten worden bijgetankt bij Solvay in de Antwerpse haven. Daarom zullen de voertuigen in het noorden van de provincie Antwerpen rijden.

Ook de drie elektrische bussen, die ingezet worden op een stadstraject in Brugge, kunnen uitpakken met een nuluitstoot en een minimale geluidslast. De bussen zijn zeer milieuvriendelijk en bij uitstek geschikt voor stedelijke omgevingen. Het project, dat deel uitmaakt van de Proeftuin Elektrische Voertuigen, is bedoeld om uit te maken of de huidige technologie van elektrische bussen op punt staat te introduceren in het aanbod van De Lijn.

Zuinige hybride bussen op grote schaal

De hybride bussen halen niet de nuluitstoot van de bussen op waterstof en elektriciteit, maar door de omvang

van deze investering (123 bussen) zal de busvloot van De Lijn wel aanzienlijk milieuvriendelijker, zuiniger en stiller worden. Een hybride dieselelektrische bus haalt zijn vermogen zowel uit een dieselmotor als uit een batterij, die ook de wrijvingsenergie tijdens het remmen opslaat. Een hybride bus is tot 30 procent stiller en scoort 25 procent beter op verbruik en uitstoot dan een conventionele dieselbus.

De bussen zijn uitgerust met een stop & go-systeem, waardoor de motor niet draait als de bus stilstaat en er zo dus minder uitstoot is. Wanneer de bus vertrekt, wordt de elektrische motor gebruikt. Een slimme gps optimaliseert de opslag van remenergie in functie van het traject. Tot slot hebben de hybride bussen ook een intelligente klimaatregeling en zuinige verlichting met LED's.

Geavanceerde dieselmotoren tegen fijn stof

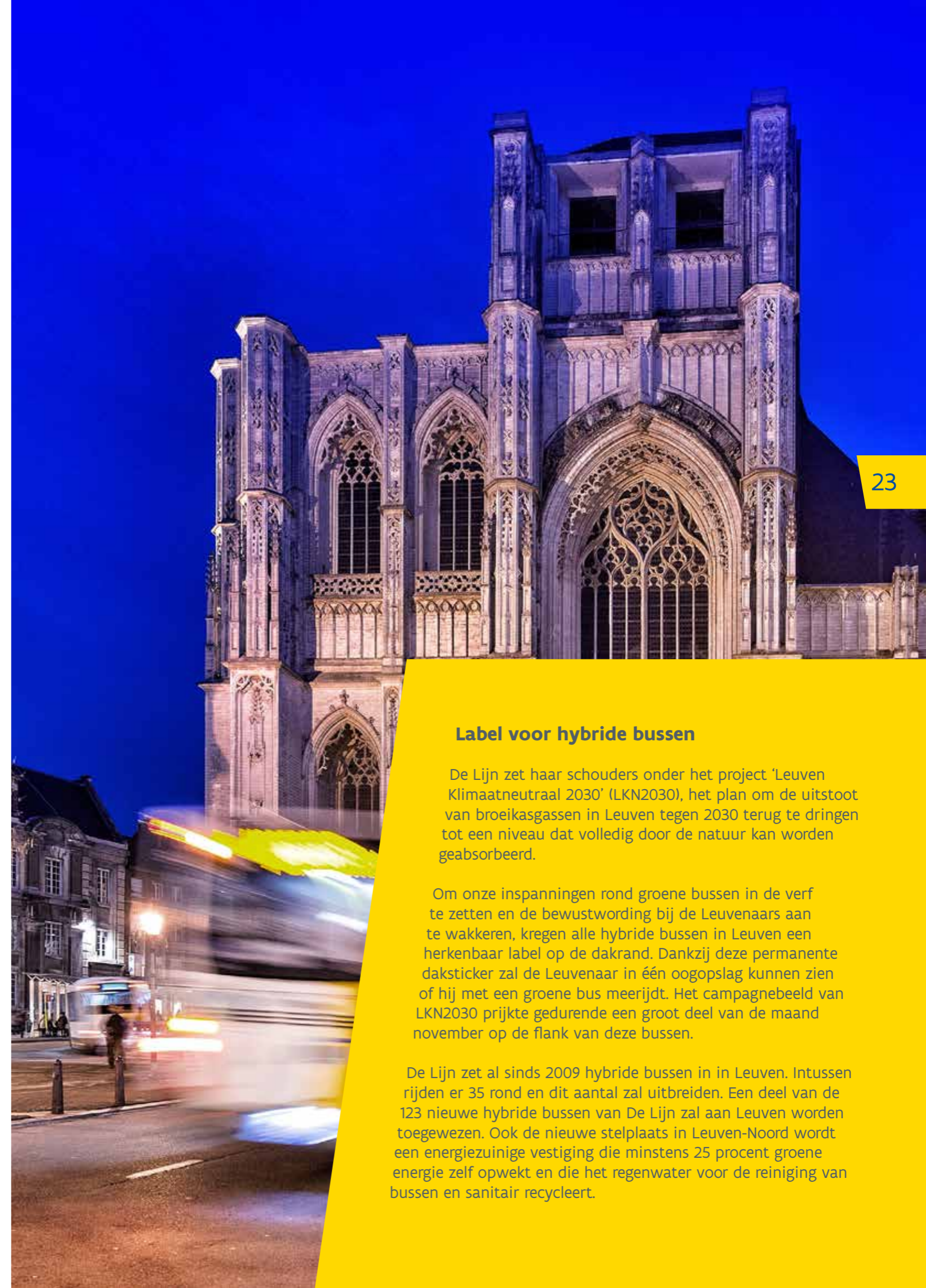
De oudste bussen van onze vloot worden vervangen door nieuwe bussen met milieuvriendelijke Euro VI-motoren en gesloten roetfilters. De Euro VI-motoren zijn momenteel de beste op de markt voor mens en milieu. Ze stoten 70 procent minder koolwaterstoffen, 80 procent minder NOx en 50 procent minder fijn stof uit in vergelijking met de vorige generatie motoren (Euro V). Door de gesloten roetfilter wordt de uitstoot van fijn stof zelfs gereduceerd met 95 procent. Omdat we oude bussen vervangen die relatief veel onderhoud vergen, kunnen we door deze investering besparen op onze jaarlijkse onderhoudskosten. De bedrijfszekerheid neemt toe als gevolg van de kleinere kans op technische defecten. Bovendien hebben de oudste bussen nog een hoge vloer, waardoor ze niet toegankelijk zijn. Ze zullen vervangen worden door bussen met een lage vloer die wel toegankelijk zijn voor alle passagiers.

Label voor hybride bussen

De Lijn zet haar schouders onder het project 'Leuven Klimaatneutraal 2030' (LKN2030), het plan om de uitstoot van broeikasgassen in Leuven tegen 2030 terug te dringen tot een niveau dat volledig door de natuur kan worden geabsorbeerd.

Om onze inspanningen rond groene bussen in de verf te zetten en de bewustwording bij de Leuvenaars aan te wakkeren, kregen alle hybride bussen in Leuven een herkenbaar label op de dakrand. Dankzij deze permanente daksticker zal de Leuenaar in één oogopslag kunnen zien of hij met een groene bus meerijsdt. Het campagnebeeld van LKN2030 prijkte gedurende een groot deel van de maand november op de flank van deze bussen.

De Lijn zet al sinds 2009 hybride bussen in in Leuven. Intussen rijden er 35 rond en dit aantal zal uitbreiden. Een deel van de 123 nieuwe hybride bussen van De Lijn zal aan Leuven worden toegewezen. Ook de nieuwe stelplaats in Leuven-Noord wordt een energiezuinige vestiging die minstens 25 procent groene energie zelf opwekt en die het regenwater voor de reiniging van bussen en sanitair recycleert.

Menselijke mobiliteit

Een veilige omgeving is een basisvoorwaarde voor een aantrekkelijk en comfortabel openbaar vervoer op mensenmaat. We interpreteren dat begrip heel ruim. Veiligheid in het verkeer was altijd al één van onze belangrijkste bekommernissen, en blijft dat ook. Maar we hebben de jongste jaren ook sterk ingezet op het verhogen van de sociale veiligheid en het beperken van incidenten in en rond onze voertuigen. We hebben ook extra aandacht besteed aan het toegankelijk en veilig maken van onze bussen en trams voor klanten met een handicap. Openbaar vervoer op mensenmaat wil ook zeggen dat we een bedrijf zijn van, door en voor mensen. Zo hebben we vorig jaar onze stakeholders uitgenodigd om mee te denken over De Lijn van de toekomst en we hebben stappen gezet naar een nieuwe organisatie die onze medewerkers meer kansen en mogelijkheden biedt.

Veiligheidsmonitor zet aan tot actie

De zorg voor meer sociale veiligheid – voor klanten en medewerkers - is structureel ingebed in onze organisatie, dankzij het 'Veilig op Weg'-plan dat steunt op vier pijlers: organisatorische maatregelen, (techno)preventieve maatregelen, opleiding en samenwerking met ander actoren. De Lijn houdt ook een veiligheidsmonitor bij die aangeeft op welke domeinen we actie moeten ondernemen.

Om de ritten zo vlot en aangenaam mogelijk te laten verlopen, doen we een beroep op gemeenschapswachten, schoolspotters, begeleiders en lijncontroleurs. En we hebben onze voertuigen voorzien van pictogrammen die duidelijk maken dat er ook op bus of tram bepaalde omgangsregels gelden, zoals rechtstaan voor ouderen en zwangere vrouwen, niet eten of drinken aan boord, en iedereen laten uitstappen vooraleer men zelf opstapt.

Als onze lijncontroleurs toch asociaal gedrag vaststellen, zijn ze gemachtigd om daarvoor een proces-verbaal uit te schrijven. In 2013 werden zo 1 306 PV's uitgeschreven.

In 2013 ontvingen we 4 898 meldingen van incidenten, een stijging 11,6 procent tegenover 2012 (4 388 meldingen) inclusief de meldingen uit het arrondissementeel informatiekruispunt (AIK) van de federale politie in West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen en Antwerpen. Tijdens 2013 werden extra bronnen ingeschakeld ter vervollediging van de analyse. Maken we abstractie van deze meldingen zien we: een piek van 2 841 meldingen in 2011, een stagnatie in 2012 met 2 821 meldingen en voor 2013 een nieuwe piek met 3 426 meldingen, verklaard door de extra bronnen die we aangeboord hebben.

Het aantal aandachtsbuurten blijft een dalende trend vertonen. In het vierde kwartaal van 2013 was in 99 procent van de 7 673 buurten waar De Lijn een halte heeft geen verhoogde inzet van veiligheidsmaatregelen noodzakelijk. Het aantal 'fase 3' aandachtsbuurten, waar om bijstand van de lokale overheid en politie moet worden verzocht, bleef beperkt tot 6 (0,1 procent van het totaal).

Samenwerken voor meer veiligheid

Sociale veiligheid is een maatschappelijk thema met verschillende betrokken actoren, zoals lokale besturen, parketten en andere openbaar vervoermaatschappijen. Een goede samenwerking met alle belanghebbenden werkt.

Een mooi voorbeeld van zo'n brede samenwerking was het samenwerkingsakkoord dat De Lijn Vlaams-Brabant in mei ondertekende met de politiezone Druivenstreek, de gemeenten Overijse en Hoeilaart en de Waalse openbaarvervoermaatschappij TEC. In het convenant rond sociale veiligheid engageerden de vijf partijen zich tot een preventiebeleid, voornamelijk via het beter uitwisselen van informatie.

Concreet wordt hinder als gevolg van ongevallen, werken of manifestaties door de lokale politie snel gemeld aan De Lijn en TEC. De chauffeurs van beide maatschappijen signaleren van hun kant mogelijk verdachte zaken op of rond de bus aan de politie. Het kan bijvoorbeeld gaan over het spotten van gauwdieven of drugdealers.

De lokale politie en de vervoermaatschappijen houden ook elk trimester een gezamenlijke controleactie en de agenten engageren zich om alle buslijnen in de regio minstens twee keer per jaar te gebruiken. Door de grotere aanwezigheid van agenten wordt het veiligheidsgevoel bij de reiziger verhoogd. De gemeenten besteden ten slotte extra aandacht aan de uitrusting van de bushaltes, door schade snel te herstellen en zich in te zetten voor nette en goed verlichte haltes.

Een gelijkaardig samenwerkingsakkoord werd in juni ondertekend met de politiezone en de gemeente Sint-Pieters-Leeuw. Het convenant is een bevestiging én een uitbreiding van het charter dat de politiezone al in 2007 met De Lijn aanging. Een aantal nieuwe engagementen werden formeel vastgelegd en het gemeentebestuur trad toe als derde partner in het samenwerkingsverband.

Ook hier werden afspraken gemaakt over de continue uitwisseling van informatie, het opzetten van regelmatige controleacties met politieagenten en Lijncontroleurs, een grotere inzet van agenten op de bussen en een beter onderhoud van de halte-infrastructuur.

Toegankelijke voertuigen en haltes voor iedereen

De Lijn wil haar schouders zetten onder een openbaar vervoer dat ook toegankelijk en aangenaam is voor klanten met een handicap. In oktober keurden we het beleidsplan 'inclusief toegankelijk openbaar vervoeraanbod De Lijn' goed, waarin verschillende engagementen op korte en lange termijn helder worden gemaakt.

We blijven inzetten op een meer toegankelijke bus- en tramvloot. De levering van nieuwe bussen en trams, allen met lage vloer, zal tot een forse toename leiden van het aandeel van voertuigen die aangepast zijn aan personen met een beperking. We bekijken ook de invoering van een label dat aangeeft welke type rolstoelen door onze bussen en trams kunnen worden vervoerd.

De Lijn verleent ook haar medewerking aan 'BlueAssist', een systeem waarbij mensen die zich moeilijk kunnen uitdrukken of die een verstandelijke beperking hebben, met voorgeprogrammeerde boodschappen hulp kunnen vragen aan het personeel of de medereizigers. We streven ook naar een goede samenwerking van onze belbuscentrales met mobiliteitscentrales voor aangepast vervoer, om klanten met een fysieke beperking vlot van en naar hun bestemming te krijgen.

De andere pijler, het toegankelijk maken van onze haltes, vormt een belangrijk aandachtspunt. Haltes worden aangelegd en onderhouden door de wegbeheerders. In 2013 hebben we een tramhaltegids opgesteld waarin bijzondere aandacht werd besteed aan de optimalisatie van de gap /step verhouding om het in- en uitstappen ook voor rolstoelgebruikers te vergemakkelijken. We hebben ook de bushaltegids beter bekendgemaakt bij de gemeentelijke wegbeheerders. De gids, die op onze website kan worden gedownload,

bevat een aantal standaardisatienota's met typeplannen en minimumnormen waaraan een toegankelijke halte moet voldoen. Waar mogelijk werden infrastructuurprojecten aangegrepen om haltes toegankelijker te maken.

We werken aan een inventarisatiesysteem dat de toegankelijkheidsstatus van alle haltes in kaart zal brengen. Die informatie gaan we ook aan onze klanten meedelen, in de vorm van drie iconen die we onder meer in onze routeplanners en op onze website zullen integreren.

Tot slot krijgt al het personeel dat in contact komt met klanten, zoals chauffeurs en loketpersoneel, op korte termijn een bijkomende opleiding rond klantvriendelijk onthaal.

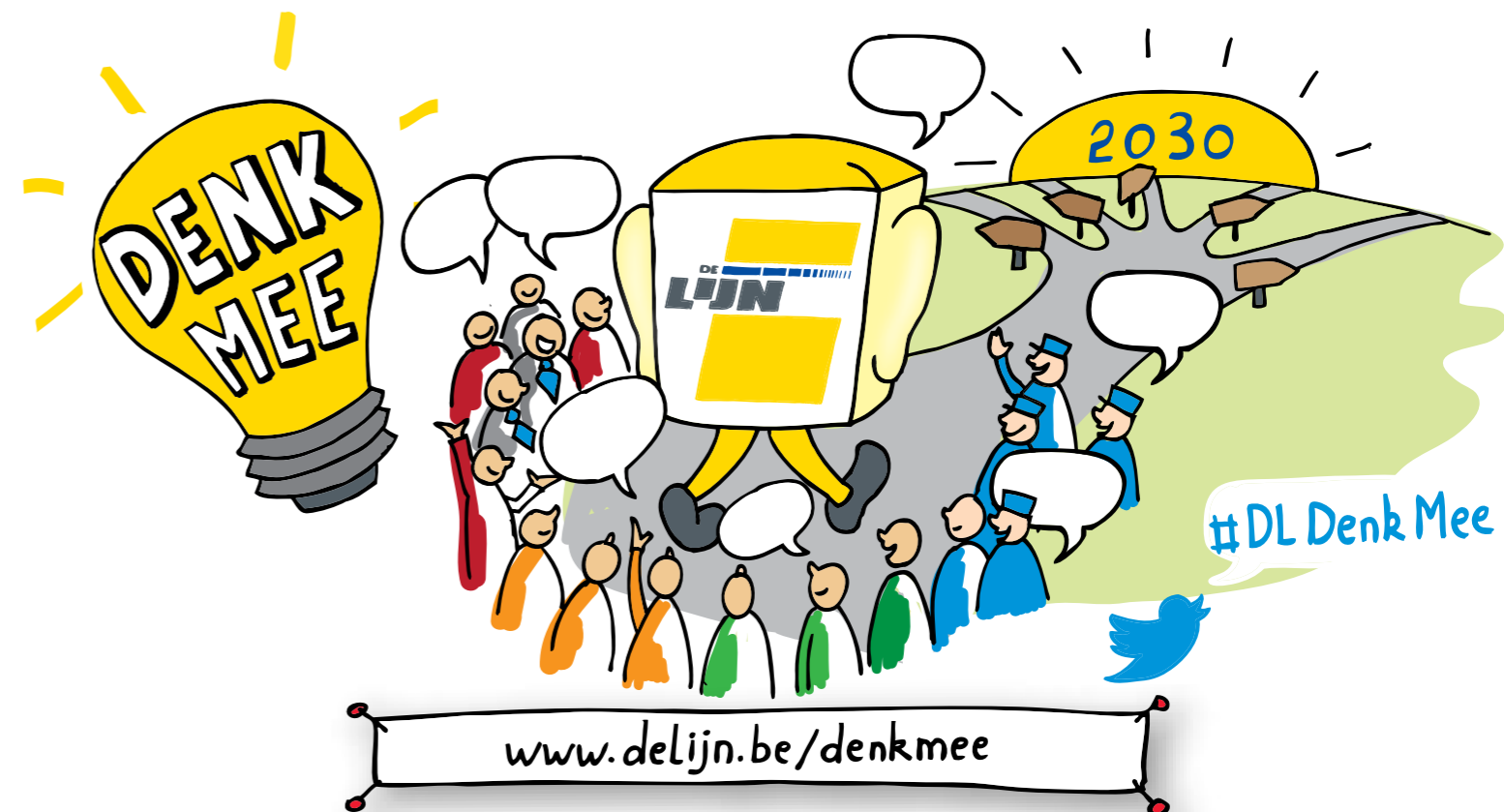
Samen nadenken over de toekomst

De Lijn moest de voorbije jaren opereren in een sterk veranderende en moeilijke economische periode, de verkeersproblemen nemen toe, onze klanten eisen (terecht) meer kwaliteit en het aantal reizigers stagneert. In die omstandigheden is het belangrijk om een toekomstvisie te hebben die gedragen wordt door een brede groep van belanghebbenden of stakeholders. Die vaststelling heeft in 2013 geleid tot een breed participatief traject, 'denk mee'. Daarbij hebben we onze stakeholders niet alleen bevroegd, maar lieten we hen ook onderling ideeën uitwisselen.

Met het project wilden we enerzijds het antwoord vinden op de vraag 'Wat verwacht Vlaanderen van De Lijn tegen 2030?'. Anderzijds gingen we op zoek naar procesmatige verbeteringen: hoe kunnen we een cultuur van participatie verankeren in onze organisatie en in onze werking? Omdat de meerwaarde van dit project iedereen ten goede moet komen, streefden we ook naar het bij elkaar brengen van onze stakeholders.

Hoe zijn we te werk gegaan? We zijn gestart met onze stakeholders in kaart te brengen, ook minder voor de hand liggende groepen. Naast middenveldorganisaties, lokale besturen, jongeren- en ouderverenigingen en gebruikersorganisaties hebben we bijvoorbeeld ook parkeerbedrijven, automobielenorganisaties en verkeersdeskundigen geraadpleegd. Doorheen het traject bereikten we ruim 275 stakeholders (organisaties, lokale besturen of individuen).

Als voorbereiding op de dialoog met de stakeholders hadden we twaalf gesprekken met experts, in domeinen als ruimtelijke ordening, demografie, economie of milieu. Die gesprekken bundelden we tot twaalf heldere uitdagingen, die de basis vormden voor de dialoog.

Vanaf maart startte het eigenlijke traject 'denk mee'. Op maat van de doelgroep en het onderwerp kozen we voor een veelheid aan interactieve en creatieve werkvormen met ondersteunend visueel materiaal (zoals een filmpje, posters, kaartjes, digitaal platform met alle verslagen). Enkele voorbeelden.

- Er werden diverse workshops georganiseerd met eigen medewerkers.
- We gingen letterlijk de bus of de tram op om gesprekken met reizigers aan te gaan, we hielden ook discussies met onze klanten via een online community.
- Tijdens de ontmoetingsavonden met de nieuwe lokale besturen in elke provincie organiseerden we een mini-workshop.
- We hielden werksessies met experts over alternatieve financiering en over de nakende Europese liberalisering van het openbaar vervoer.
- We organiseerden een denkoefening met leerlingen van het 5e middelbaar.
- De ervaringen en de respons werden teruggekoppeld met de 'Cocreatiebus', een reflectiegroep met vertegenwoordigers van onze stakeholders. Het project mondde uit in een groot stakeholderforum in Brussel, met 130 deelnemers.

Alle rapporten en verslagen hebben we beschikbaar gemaakt op onze website (www.delijn.be/denkmeel). Ze bevatten voldoende stof voor ons memorandum voor de verkiezingen van mei 2014, voor de volgende beheersovereenkomst en voor plannen op langere termijn. Ook als organisatie hebben we veel geleerd over wat participatie in de praktijk kan betekenen. We hebben dit ook structureel verankerd in de organisatie, via de aanstelling van stakeholdermanagers in elke provincie. Op die manier hebben we de fundamenten gelegd voor een meer gedragen besluitvorming.

Krachten bundelen in een nieuwe organisatie

Als we ook in de toekomst een slagvaardig en innovatief openbaarvervoerbedrijf willen blijven, moeten we blijven vooruitdenken en onze werking in vraag durven stellen. Zowel de marktomgeving als onze verschillende stakeholders plaatsen De Lijn in de komende jaren voor heel wat uitdagingen.

- De Europese liberalisering van de markt voor openbaar vervoer, in 2019, zal het mogelijk maken dat het openbaar vervoer in Vlaanderen uitbesteed wordt aan andere organisaties. De Lijn moet zich daarom de komende jaren blijven bewijzen als de beste keuze.
- De Vlaamse Overheid vraagt aan alle overheidsorganisaties om zich efficiënter te organiseren. De Lijn moet hiervoor op korte termijn een actieplan voorleggen.
- De versnippering van onze organisatie over een zestal entiteiten is de voorbije 24 jaar historisch gegroeid, maar staat een efficiëntere organisatie in de weg. Een eenvormige organisatie laat toe om onze werkprocessen te stroomlijnen, zodat ze beter geautomatiseerd kunnen worden.
- Door de vergrijzing en de krappe arbeidsmarkt wordt het steeds moeilijker om de juiste profielen aan te trekken. We moeten onze medewerkers motiveren om bij De Lijn te blijven werken, door voldoende ontwikkelings- en carrièrekansen te bieden.

Om onze efficiëntie en wendbaarheid te verhogen, stelden we een intern reorganisatieplan op. Daarbij centraliseren we ondersteunende en adviserende activiteiten op één locatie en bundelen we de kennis en expertise, die vroeger verspreid zat over de organisatie. Concreet worden de activiteiten rond Personeelsbeleid, Financiën & ICT en delen van Marketing & Verkoop elk op een bepaalde locatie samengebracht. Zo zal de boekhouding in Antwerpen gebeuren en de personeelsadministratie vanuit Leuven. Binnen de lokale entiteiten blijven er wel specifieke personeelsleden verantwoordelijk voor de samenwerking met deze centrale diensten. De ondersteunende activiteiten zullen op drie manieren georganiseerd worden: als een Shared Service Center, als een Competence Center of als een CALU. Het onderscheid tussen de drie organisatievormen wordt weergegeven in de tabel.

De lokale entiteiten zullen zich voortaan nog meer kunnen focussen op drie kernactiviteiten: Exploitatie, Techniek en Stakeholdermanagement (het onderhouden van contacten met lokale besturen en andere belangrijke lokale partners). Ook de bijbehorende voorbereidingen, zoals mobiliteitsonderzoek en –ontwikkeling, worden nog lokaal uitgevoerd.

De hervorming zal De Lijn schaalvoordelen en efficiëntiewinsten opleveren, dankzij de invoering van uniforme processen en procedures en een efficiëntere inzet van de ondersteunende middelen. Ze zal toelaten om onze dienstverlening te verbeteren door de intern aanwezige expertise en de "beste praktijken" voor alle medewerkers beschikbaar te maken. Onze medewerkers zullen meer mogelijkheden krijgen om afwisseling te brengen in hun carrière. Ten slotte zullen we beter in staat zijn om pieken van verlof of ziekte op te vangen. De reorganisatie moet eind 2014 afgerond zijn.

Organisatietype	Taakomschrijving	Locatie
Shared Service Centers (dienstencentra)	voor administratieve, uitvoerende taken. Bijvoorbeeld: Financiële administratie en Abonnementen.	1 centrale locatie (in 1 van de 6 directiezetels) bedient heel De Lijn
Competence centers	voor expertise-gedreven taken. Bijvoorbeeld: Rekrutering en Opleiding	1 vaste uitvalsbasis waar het team 1 à 2 dagen per week samenkomt. De rest van de week werken ze verspreid in satellietkantoren of van thuis uit.
CALU's (Centraal Aangestuurd, Lokaal Uitgevoerd)	voor taken waarbij nabijheid bij de klant belangrijk is. Bijvoorbeeld: Lijnwinkel en Local Support	werken lokaal in de entiteit, maar worden centraal aangestuurd

Nieuwe directieleden

De Lijn versterkte zich in 2013 met de aanwerving van enkele ervaren en gemotiveerde managers.

Marketing & Communicatie

De afdeling Marketing & Communicatie van de Centrale Diensten wordt sinds 1 februari geleid door Mark Cammaerts. Hij was al bij De Lijn aan de slag sinds begin 2007, als hoofd Mobiliteitsontwikkeling & Marktonderzoek in de entiteit Antwerpen. Daarvoor werkte hij onder meer als advertising manager bij CERA bank, als account bij enkele reclamebureaus en als marketing manager bij Canal+ en Het Nieuwsblad.

Vlaams-Brabant

Johan Van Looy ging op 1 april aan de slag als directeur Vlaams-Brabant, in opvolging van Francy Peeters die eind januari met pensioen ging. In die functie zal hij mee streven naar de uitbouw van het openbaar vervoer en het aanpakken van de fileproblematiek in Vlaams-Brabant en Brussel.

Johan Van Looy was sinds 2009 actief als kabinetschef van de Brusselse minister van Openbare Werken en Vervoer Brigitte Grouwels. Hij was ook regeringsafgevaardigde bij de Brusselse Vervoermaatschappij MIVB. Daarvoor werkte hij bij de NMBS als hoofd International Business Development en als senior bedrijfsjurist. Van 1999 tot 2004 was hij adviseur op het kabinet van de Brusselse minister van Openbare Werken en Vervoer Jos Chabert. Hij is licentiaat Rechten en bouwde tijdens zijn carrière een ruime ervaring op in de mobiliteitssector.

Rollend Materieel

Sam Schalckens trad op 1 augustus aan als afdelingshoofd Rollend Materieel bij de Centrale Diensten. Hij is industrieel ingenieur en volgde een aanvullende opleiding tot Burgelijk Ingenieur. Hij was al sinds augustus 2008 aan de slag bij De Lijn als deskundige Rollend Materieel. Hij was in die functie nauw betrokken bij de aankoop van Gentse, Antwerpse en Limburgse trams en bij de voorbereiding van de revisie van de Kusttrams en PCC's.

Ook de afdeling Rollend Materieel in Antwerpen kreeg dit voorjaar een nieuw afdelingshoofd in de persoon van Peter Van Overvelt. Peter Van Overvelt werkt bij De Lijn sinds 2000, aanvankelijk als Projectmanager op het projectencentrum, en sinds 2009 als hoofd Projecten op de afdeling Patrimonium en Infrastructuur. In die functie werkte hij onder meer mee aan de tramprojecten LIVAN 1 en Spartacus en aan de vernieuwing van het spoorbeveiligingssysteem. Hij heeft een diploma Burgerlijk Ingenieur Architect en haalde postgraduat Gespecialiseerde Aanvullende Studie Ruimtelijke Planning en Verkeer en Mobiliteit. Op termijn worden de afdelingen Rollend Materieel en Vaste Installaties samengevoegd. Peter zal dan ook de functie van afdelingshoofd Vaste Installaties waarnemen.

Zorg & Onderzoek

Greet Aelter is sinds 1 oktober afdelingshoofd Zorg & Onderzoek. In die functie bouwt ze de zorgsystemen van De Lijn (kwaliteit, toegankelijkheid, duurzaamheid, sociale veiligheid en zorganalyse) verder uit en stuurt ze de analist en coördinator Europa aan. Greet Aelter startte in 2001 bij De Lijn als medewerker Arbeidsvoorwaarden & Administratie, waarvoor ze al twee jaar later de verantwoordelijkheid kreeg. Vanuit haar ervaring in de werkgroep Agressie werd ze in 2006 aangesteld tot coördinator Sociale Veiligheid. In die functie stond ze aan de wieg van de Veiligheidsmonitor van De Lijn, van lijncontrole en van het Trammelantproject.

Antwerpen

Tom Meeuws nam op 15 oktober de functie op van directeur Antwerpen. Hij volgde Lode De Kesel op, die op 1 september 2012 directeur Techniek van De Lijn werd en sindsdien beide verantwoordelijkheden had gecombineerd. Tom Meeuws was sinds 2004 bedrijfsdirecteur "Samen leven" van de stad Antwerpen. In die functie bouwde hij het integrale veiligheidsbeleid bij de stad Antwerpen uit. Hij heeft een uitgebreide ervaring in het samenbrengen van verschillende toezichtsdiensten en was jaren geleden de oprichter van Lijnspotting, nu lijntoezicht. Sinds 2009 was hij ook verantwoordelijk voor het sociaal beleid van de stad (inburgering, wonen, wijkwerking). Zijn ervaring bij de stad Antwerpen is een zeer waardevolle troef voor de grootste entiteit van De Lijn. Hij zal onze rol in de ruimtelijke ontwikkeling in en om Antwerpen nog versterken. Tom Meeuws staat bovendien bekend als een gedreven en resultaatgerichte man met veel overtuigingskracht en met een groot hart voor het openbaar vervoer.

Vertramming in hogere versnelling

De vertramming van ons net kende in 2013 een belangrijke versnelling. Na jaren studiewerk werd de knoop doorgehakt over de voorkeustracés van drie belangrijke tramverbindingen naar Brussel. Ook voor de vertramming in de andere provincies werden principiële beslissingen genomen.

Vlaams-Brabant

Drie prioritaire tracés voor Brabantnet

De mobiliteit in Brussel en de Vlaamse Rand rond Brussel wordt gekenmerkt door het hoge aantal korte verplaatsingen: 71 procent is korter dan 15 kilometer, en 51 procent is zelfs korter dan 5 kilometer. Omdat een zeer groot deel van deze verplaatsingen vandaag met de auto gebeurt, zijn ze mee verantwoordelijk voor een bijna permanente verkeerscongestie in de regio. Pact 2020 van de Vlaamse Regering stelt voorop dat 40 procent van de verplaatsingen binnen het woon-werkverkeer moeten gebeuren met duurzame vervoersmodi. Zo geeft het Pact een belangrijke taak aan De Lijn.

Concreet werd in 2011 een onderzoek opgestart naar vier potentiële tramverbindingen in de ruime regio rond Brussel, onder de noemer "Brabantnet":

- tangentiële verbinding Rand Brussel: Jette – Heizel – Vilvoorde – Zaventem Luchthaven – Kraainem – Tervuren
- Boom – Willebroek – Londerzeel – Brussel
- Ninove/Gooik – Dilbeek – Brussel
- Heist-op-den-Berg – Haacht – Zaventem Luchthaven – Brussel.

Een maatschappelijke-kosten-baten-analyse (MKBA) van de vier tramlijnen werd in het najaar van 2013 afgerond. Deze MKBA's werden uitgevoerd volgens de nieuwe standaardmethode voor het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken (MOW). Daarbij worden de kosten van de spooraanleg, het onderhoud en de exploitatie afgewogen tegen de baten, zoals bijvoorbeeld tijdswinst, economische

winst en de positieve effecten voor de gezondheid en de werkgelegenheid. Voor elk van de vier tramlijnen bleken de baten groter te zijn dan de kosten. Drie deeltracés konden de beste scores voorleggen, nl. baten die ongeveer dubbel zo groot zijn als de kosten.

De Vlaamse Regering keurde op 6 december deze drie tracés goed. Ze moeten prioritair gerealiseerd worden tegen 2020:

- het noordelijk deel van de ringtram tussen Jette en Zaventem (via Vilvoorde).
- de lijn tussen Brussels Airport en Brussel (via de Leopold III-laan en een nieuw viaduct over de ring rond Brussel).
- de verbinding Willebroek – Brussel (ten westen van de A12 tussen Brussel en Londerzeel, en ten oosten van de A12 tussen Londerzeel en Willebroek).

In totaal gaat het om 60 kilometer tramlijnen, waarvan 45 kilometer nieuwe sporen en 15 kilometer bestaande sporen van de Brusselse vervoersmaatschappij MIVB. De totale investering voor de aanleg van de drie tracés bedraagt 500 miljoen euro. De jaarlijkse exploitatiekost wordt begroot op 32 miljoen euro.

De vertakkingen van Eizeringen (Lennik) naar Leerbeek (Gooik) en van Haacht naar Heist-op-den-Berg worden niet meer onderzocht. Zij haalden een slechtere score omwille van het gebrek aan potentieel en de lage snelheid die op de verbindingen kan gehaald worden. De andere resterende tracés worden verder onderzocht, maar kunnen ten vroegste in 2025 worden gerealiseerd.

Tracés zijn gewikt en gewogen

Om het voorkeustracé voor elke tramlijn te bepalen, werden de verschillende trajecten beoordeeld op 16 criteria, zoals het milieu en het landschap, het reizigerspotentieel, de reistijd en de veiligheid. Ook de Plan Milieu Effectenrapporten (MER) werden besproken met de betrokken partijen en goedgekeurd door de Vlaamse overheid.

De gekozen voorkeustrajecten, die besproken werden met de lokale besturen, maken maximaal gebruik van bestaande infrastructuur. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest lopen ze zoveel als mogelijk op de bestaande tramsporen van de MIVB, in Vlaanderen lopen ze maximaal samen met de gewestwegen. De vervolgstudies voor de concrete invulling van de tramlijnen kunnen worden opgestart.

Dit toekomstige tramnetwerk sluit aan op het busaanbod, het treinnetwerk en het geplande Gewestelijk Express Net (GEN). Het is ook complementair met de plannen om 400 km nieuwe fietspaden en bruggen aan te leggen, en de ring rond Brussel opnieuw in te richten. Al deze maatregelen moeten multimodale verplaatsingen aanmoedigen en zo de mobiliteit in Vlaams-Brabant aanzienlijk verbeteren.

Na de beslissing van de Vlaamse Regering wordt gestart met de voorbereidingen voor de opmaak van het ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) en de project-MER's. In het RUP zal onder meer worden bepaald hoe de tramlijnen er concreet zullen uit zien, hoe ze kunnen worden ingepast in de bestaande weginfrastructuur en waar de haltes kunnen komen. In de project-MER's wordt op microschaal gekeken welke de milieueffecten zijn.

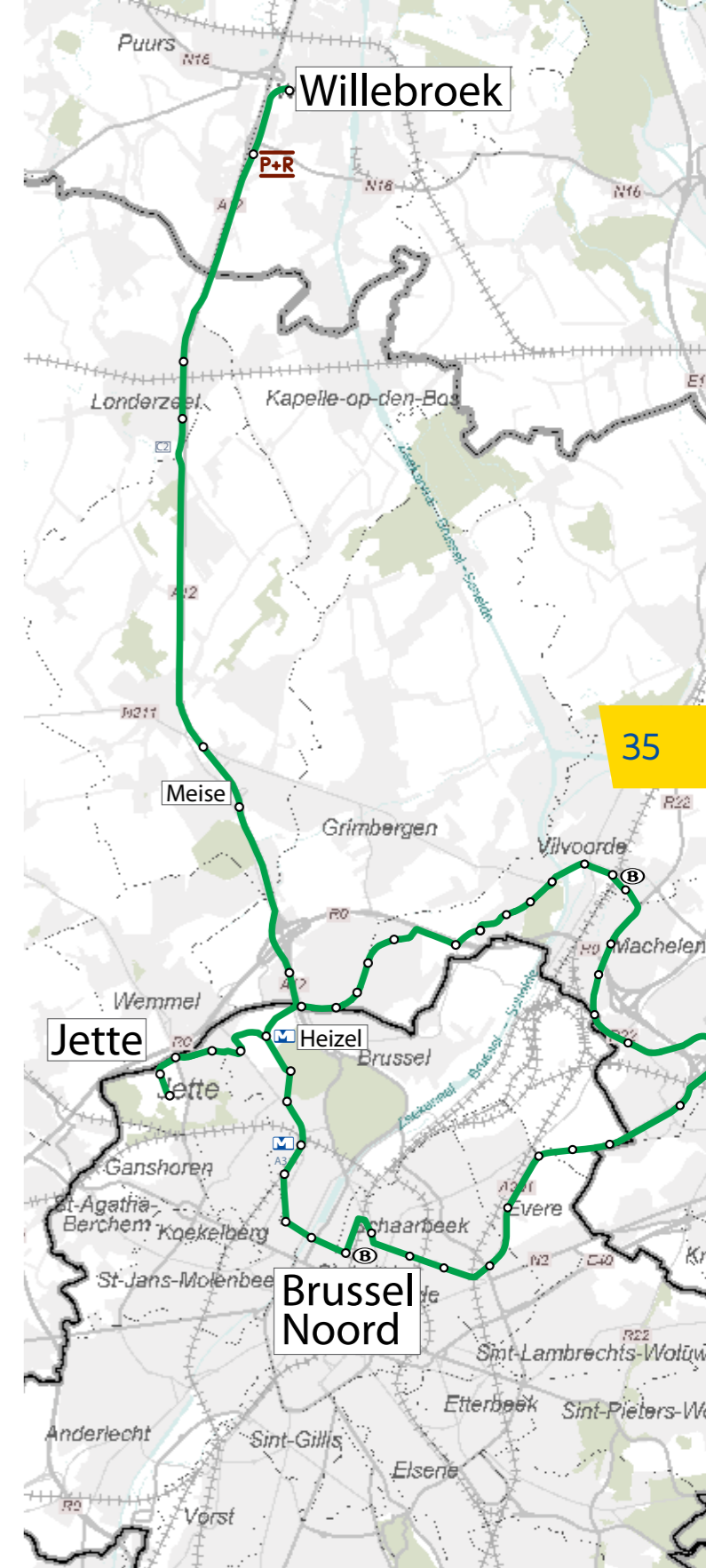
Dialogo creëert breed draagvlak

Van bij de start van de studiefase heeft De Lijn intensief overlegd met verschillende partners en betrokken partijen: lokale overheden, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, mobiliteitsorganisaties en andere stakeholders. Op vraag van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering legt de intentieovereenkomst met de Brusselse vervoersmaatschappij MIVB vast hoe de beide vervoermaatschappijen in de toekomst samenwerken op het vlak van aanbod, infrastructuur en tarieven.

De plannen voor het Brabantnet kregen ook de expliciete steun van verschillende organisaties uit het bedrijfsleven en het middenveld: Brussels Airport Company (de uitbater van de luchthaven in Zaventem), de Bond Beter Leefmilieu, de ondernemersorganisaties Unizo, Voka Halle-Vilvoorde en Voka Brussel Metropolitan, de reizigersorganisatie TreinTramBus, de koepel van christelijke werknemersorganisaties ACW en de socialistische vakbond ABVV.

De bevolking van de betrokken gemeenten kreeg in mei en juni inzicht in de plannen met een lokale informatietentoonstelling die werd ingericht door De Lijn. De tentoonstellingen gaven informatie over de bestudeerde projecten en de verdere procedure en lieten bezoekers toe om feedback te geven. Alles samen trokken ze bijna 900 bezoekers.

Nu er duidelijkheid is over de ligging van de tramtracés, gaat De Lijn met alle belanghebbenden, ook gemeentebesturen en bewoners, overleggen hoe de tramlijnen vorm kunnen krijgen. Hiervoor zijn binnen de procedures van het RUP en de project-MER's twee formele inspraakmomenten voorzien. De Lijn zal ook infomomenten organiseren waarop alle betrokkenen hun bezorgdheden en suggesties kunnen meedelen.

Oost-Vlaanderen

Gentse trolleys worden trams

Midden november 2013 is De Lijn gestart met de systematische verwijdering van de overblijvende trolleybusinfrastructuur van lijn 3 in Gent, de drukste buslijn van de stad. Langs hetzelfde traject wordt een nieuwe tramlijn aangelegd. De studie voor de nieuwe tram loopt volop. De vertramming van deze lijn is nodig om de capaciteit en het comfort te verhogen, en zo meer mensen voor het openbaar vervoer te doen kiezen. De verouderde trolleybusinfrastructuur komt hiervoor niet meer in aanmerking.

De verwijdering van de trolleybusinfrastructuur wordt in verschillende fasen uitgevoerd. Een deel van de bovenleiding werd de afgelopen jaren al verwijderd. Samen met de stad werd een planning opgesteld voor de overige infrastructuur (bovenleidingen, masten en oude tractiestations). Tegen 2015 moeten de laatste restanten verdwenen zijn. Om de hinder minimaal te houden, worden de werken met de grootste verkeersimpact 's nachts uitgevoerd. Werken die minder effect hebben op het verkeer worden overdag na de spits uitgevoerd.

Tramverlenging Zwijnaarde

Tramlijn 21/22 wordt met twee kilometer nieuw dubbelspoor doorgetrokken tot in Zwijnaarde Dorp, dat daarmee een rechtstreekse verbinding krijgt met het Sint-Pietersstation, het stadscentrum, Gentbrugge en Ledeberg. Als onderdeel van de werken wordt de buurt Heerweg-Noord / Zwijnaardsesteenweg opgewaardeerd en wordt de Heerweg veiliger gemaakt voor alle weggebruikers. De tramverlenging omvat de aanleg van

twee nieuwe trambruggen (naast de bestaande bruggen) over de Ringvaart en de E40 met een aanliggend breed fietspad. Heerweg-Noord en Heerweg-Zuid krijgen brede fiets- en voetpaden, nieuwe riolering en een nieuw wegdek. Aan de bibliotheek Ter Linden worden een plein en een eindhalte aangelegd. Langs de Heerweg komen ook nieuwe buurtparkings. Waar mogelijk worden straatbomen aangeplant.

De Lijn neemt de verantwoordelijkheid voor de bouw van bruggen, tramsporen, bovenleiding en de eindhalte met dienstgebouw en schuilhuisje. Het integraal waterbedrijf TMVW neemt de aanleg van nieuwe riolering voor zijn rekening. De stad Gent zorgt voor de straataanleg, de fietspaden, de voetpaden, de buurtparkings en de fietsstalling aan de eindhalte. Het Agentschap Wegen en Verkeer (AWV) zorgt ten slotte voor de kruispunten met de Tramstraat en de Gestichtstraat.

De eerste fase van de werken (aanleg van bruggen en eindpunten) ging van start in oktober 2013. In de loop van 2014 starten de werken voor de tweede fase, de eigenlijke spoorverlenging. Ze zouden tegen de zomer van 2015 voltooid moeten zijn.

Tramlijn UZ Gent

Het Universitair Ziekenhuis Gent ontvangt op werkdagen ongeveer 3 000 patiënten en meer dan 6 000 werknemers. Een snelle en comfortabele tramverbinding tussen het Sint-Pietersstation en het UZ Gent moet hen ertoe aanzetten om meer het openbaar vervoer te nemen. Zo kunnen de spitsuurfiles op de Corneel Heymanslaan en aan de op- en afrit van de E17 worden verminderd. De aanleg van de tramlijn laat ook toe om het drukste stuk van de De Pintelaan in een nieuw kleedje te steken, met een smaller wegprofiel, bredere en veiligere voet- en fietspaden en meer groen. Deze tramlijn 4 zal vanaf het station het

traject van lijn 21/22 volgen tot aan het kruispunt van de Galglaan met de De Pintelaan. Van daar zal tram 4 doorrijden tot op het terrein van het UZ Gent. Voor de tramverlenging wordt er ongeveer 900 meter extra dubbelspoor aangelegd. Aan de parkeergarage, ter hoogte van de nieuwe hoofdtoegang naar het UZ, komt een eindhalte met twee perrons en wachtaccommodatie voor de reizigers. De tram krijgt een eigen bedding. Bij de aanleg van de sporen worden moderne geluids- en trillingsdempende technieken gebruikt.

De Lijn legt de tramsporen en bijbehorende infrastructuur aan tot op het terrein van het UZ Gent. De stad Gent zorgt voor de heraanleg van de straten. Het waterbedrijf TMVW past de riolering aan. Volgens de huidige planning beginnen de werken in augustus 2014. In november 2015 zouden ze moeten voltooid zijn.

Vertramming lijn 7

De Lijn en de stad Gent willen tegen 2025 15 miljoen extra reizigers op bus en tram krijgen. Dat kan alleen via een verdere versterking van het openbaarvervoersnet. De vertramming van de drukke buslijnenbundel 7 (buslijnen 70 tot en met 78) is daar één van de belangrijkste onderdelen van. De nieuwe tramlijn 7 zal Sint-Denijs-Westrem, station Gent-Sint-Pieters, het Zuid en Dampoort met elkaar verbinden. De werken aan deze tramlijn

starten ten vroegste in 2016. Afhankelijk van de omvang van de werken en de coördinatie met andere werken wordt het project afgerond in 2020.

De Lijn zal instaan voor de aanleg van tramsporen en leidingen, de stad Gent voor de heraanleg van voetpaden, fietspaden en straten. De TMVW kan waar nodig de riolering vernieuwen. Voor de werken op de gewestwegen (Kortrijksesteenweg, Heuvelpoort, Citadellaan, Kasteellaan) is AWV verantwoordelijk.

De studie ter voorbereiding van deze nieuwe lijn is volop bezig. De keuze van het traject en de inrichting van de tramlijn wordt gemaakt op basis van de resultaten van een milieueffectenrapport (MER). Tegen eind 2014 moet het finaal MER-rapport klaar zijn.

Eén reiziger per seconde in Gent Sint-Pieters

De Lijn bracht met een gedetailleerde telling de overstapbewegingen van reizigers en de belangrijkste reizigersstromen in Gent Sint-Pieters in kaart. Daaruit bleek dat er dagelijks 43 273 mensen van en op de bus of de tram stappen. Omgerekend komt dat neer op ongeveer één persoon per seconde. De telling leert dat Gent Sint-Pieters niet alleen een belangrijk treinstation is, maar ook een essentieel knooppunt voor tram- en busgebruikers in Oost-Vlaanderen. Dat blijkt uit de relatieve drukte buiten de spitsuren en uit het aantal overstapbewegingen. Zo heeft bijna de helft van de reizigers aan het station geen verbinding met het spoorwegnet. De meesten van hen stappen over tussen twee voertuigen van De Lijn (30 procent) of gaan te voet (14 procent).

Limburg

Groen licht voor sneltram Hasselt-Maastricht

Na een principiële beslissing in het najaar van 2011 en de afsluiting van samenwerkingsovereenkomsten met alle betrokken partijen heeft de Vlaamse Regering in 2013 de aanleg goedgekeurd van de sneltramlijn 1 tussen Hasselt en Maastricht (Nederland). Die moet bijdragen tot een betere ontsluiting van de provincie Limburg, één van de aandachtspunten uit het SALK -rapport (Strategisch Actieplan Limburg in Kwadraat).

De aanleg van sneltramlijn 1 vormt het eerste luik uit het Spartacusplan van De Lijn, dat ook nog voorziet in sneltramlijnen op de trajecten Hasselt – Genk – Maasmechelen en Hasselt– Noord-Limburg, naast aanpassingen en aanvullingen aan het busnet. Het Spartacusplan kadert op zijn beurt in de uitbouw van een fijnmazig, multimodaal openbaarvervoersnetwerk in Limburg, met vlotte aansluitingen tussen tram, bus, fiets en trein.

De start van de werken voor sneltramlijn 1 is gepland in het voorjaar van 2015. Vanaf eind 2017 zouden reizigers in 38 minuten het 32 kilometer lange traject tussen beide provinciehoofdsteden kunnen afleggen. De tram zal 13 haltes tellen: 10 in Vlaanderen en 3 in Maastricht. In Vlaanderen stopt de sneltram in Hasselt, Diepenbeek, Bilzen en Lanaken.

De verbinding wordt gerealiseerd dankzij een unieke samenwerking in de Euregio, het grensoverschrijdende samenwerkingsverband tussen Vlaanderen en Nederland. Zowel gemeenten en provincies als de Vlaamse overheid en de stad Maastricht hebben daarover een samenwerkingsovereenkomst ondertekend.

De geïndexeerde kostprijs voor het Vlaamse gedeelte van sneltramlijn 1 bedraagt 217 miljoen euro. Dit bedrag omvat de infrastructuur, de stelplaats in Hasselt en 12 elektrische sneltrams. Dit totaalbedrag wordt als volgt verdeeld.

- De kostprijs van de Vlaamse infrastructuur (te realiseren via een PPS) bedraagt 135,5 miljoen euro. Van dit bedrag neemt Hasselt 1,8 miljoen euro ten laste voor de heraanleg van de Stokerijstraat en de uitbreiding van de ondergrondse parking aan het Kolonel Dusartplein. Lanaken neemt 2 miljoen euro ten laste voor de aanleg van twee pleinen (Heilig Hart en Europaplein). Dit zijn specifieke wensen van de betrokken gemeenten die mee opgenomen werden in het project.
- De 12 elektrische trams hebben een totale aankoopwaarde van 56,4 miljoen euro. De trams worden gehuurd.
- De bouw van de stelplaats wordt geraamd op 25 miljoen euro en zal via PPS worden gerealiseerd.

Daarnaast moet De Lijn ook de noodzakelijke gronden verwerven, waarvan de kostprijs geraamd wordt op 9,1 miljoen euro. De financiering hiervan gebeurt via het klassieke investeringsbudget.

Ook voor de andere projecten uit het Spartacusplan gaan de voorbereidingen verder. Voor sneltramlijn 2 (Hasselt – Maasmechelen) werd een nieuwe plan-MER opgestart en werd de eerste plan-MER stopgezet. Nieuwe inzichten van burgers, betrokken steden en gemeenten en andere belanghebbenden leverden nieuwe alternatieven op die we alle kansen willen geven. Daarom werd een nieuwe kennisgeving met opname van de vorige én de nieuwe tracé-alternatieven opgemaakt.

Voor de spoorverbinding Hasselt – Neerpelt – Lommel is uit een vergelijkende studie gebleken dat de (her)ingebruikname van de spoorlijn door de NMBS de goedkoopste en beste optie is. De Vlaamse Regering gaat de federale minister van Overheidsbedrijven vragen om deze verbinding op te nemen in het meerjarig investeringsprogramma van de NMBS-groep. De procedure voor het Plan-MER wordt wel verdergezet, met zowel een optie lightrail (sneltram) als lightrain (trein), zodat een eventuele realisatie van deze verbinding door De Lijn mogelijk blijft.

Antwerpen

Volgens het Masterplan 2020 van de Vlaamse Regering moet tegen 2020 de helft van alle verplaatsingen in de Antwerpse agglomeratie gebeuren met het openbaar vervoer, de fiets of te voet. Nieuwe tramlijnen zijn noodzakelijk om die doelstelling te realiseren en om Antwerpen vlot en duurzaam bereikbaar te maken.

Brabo 2 herstelt openbare ruimte in Antwerpen

In september 2011 zette de Vlaamse Regering het licht op groen voor het Brabo 2-project, dat onder meer de langverwachte heraanleg omvat van de Antwerpse Noorderleien. Sindsdien hebben het Agentschap Wegen en Verkeer, de Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel, de stad Antwerpen en De Lijn de start van de gunningsprocedure voorbereid.

Brabo 2 voorziet in de heraanleg van de Noorderleien volgens het profiel van de Zuiderleien. Het Operaplein en de Franklin Rooseveltplaats worden omgevormd tot een kwaliteitsvolle openbare ruimte. De Leien aan het operagebouw worden

ondertunneld, waardoor er bovengronds een verkeersluw plein kan worden aangelegd dat een echte blikvanger wordt in de stad.

De Keyserlei, de Meir, de Kipdorpbrug en de Franklin Rooseveltplaats worden beter met elkaar verbonden, waardoor voetgangers en fietsers zich makkelijker kunnen verplaatsen. Het project omvat ook een uitbreiding van het Antwerpse tram- en premetronet met ongeveer 8 kilometer, van het Operaplein naar de noordelijke wijken en het Eilandje.

Wanneer de stad Antwerpen het bestek heeft goedgekeurd, kunnen de aannemers hun offerte indienen. De werken kunnen dan in het najaar van 2014 starten, te beginnen met het autoluwe Operaplein en de herinrichting van de noordelijke verkeersaders. De investeringen door Vlaanderen en de stad Antwerpen in een autoluw Operaplein en 8 kilometer nieuw tramnet bedragen bijna 400 miljoen euro. De stad draagt daarvan 24,5 miljoen euro bij.

De stad zal ook tijdens de werken de communicatie ter harte nemen. Via de website www.noorderlijn.be blijft iedereen goed geïnformeerd.

West-Vlaanderen

Verlenging Kusttram naar Veurne krijgt vorm

Het voorkeustracé voor de verlenging van de Kusttramlijn van Koksijde naar Veurne werd uit twaalf mogelijke trajecten geselecteerd op basis van een haalbaarheidsstudie en de eerste fase van de MER-procedure. Het traject kreeg de voorkeur omdat het de beste verhouding haalde tussen de kosten en baten. De kostprijs ligt relatief laag. De lijn bedient een aantal belangrijke attractiepolen en zorgt voor een snelle verbinding tussen Veurne en de kust. Het voorkeustraject is ongeveer 6,5 kilometer lang en loopt vanaf Koksijde Bad, via het station van Koksijde tot het station in Veurne. Deze tramverlenging zou op jaarbasis 1,37 miljoen extra reizigers moeten aantrekken.

De Lijn bespreekt het voorkeustraject momenteel verder met de lokale besturen en betrokken organisaties in het kader van het milieueffectenrapport (MER). Per deeltraject wordt onderzocht hoe de tramlijn het best ingepast kan worden. Daarbij wordt rekening gehouden met de bestaande situatie, de omgeving, het wettelijk kader en eventuele bijkomende voorwaarden. Aansluitend aan de eerste fase van de MER-procedure kregen de omwonenden de mogelijkheid tot inspraak. Hun opmerkingen worden meegenomen voor de opmaak van de aanvullende richtlijnen voor de tweede fase van het milieueffectenrapport. Midden 2014 zou de tweede fase van de MER-procedure moeten afgerond zijn en kan het rapport worden overgemaakt aan de Vlaamse Regering. De informatie over de tramverlenging kan geraadpleegd worden op onze website (www.delijn.be/verlengingkusttram).

Balans op 31 december 2013

ACTIVA IN DUIZENDEN EURO		
Vaste Activa	2013	2012
Immateriële vaste activa	5 128	4 977
Materiële vaste activa	1 345 823	1 270 670
Terreinen en gebouwen	551 048	428 824
Installaties, machines en uitrusting	75 533	69 563
Meubilair en rollend materieel	226 140	228 744
Leasing en soortgelijke rechten	159 488	200 099
Overige materiële vaste activa	4 565	4 192
Activa in aanbouw en vooruitbetalingen	329 049	339 248
Financiële vaste activa	25 273	25 274
Verbonden ondernemingen	25 209	25 209
Deelnemingen	25 209	25 209
Ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	15	15
Deelnemingen	15	15
Andere financiële vaste activa	49	50
Aandelen	7	6
Vorderingen en borgtochten in contanten	42	44
Vlottende Activa		
Vorderingen op meer dan een jaar	8 967	7 049
Overige vorderingen	8 967	7 049
Voorraden en bestellingen in uitvoering	28 759	29 424
Voorraden	28 759	29 424
Grond- en hulpstoffen	28 725	29 380
Goederen in bewerking	34	45
Vorderingen op ten hoogste een jaar	421 311	502 075
Handelsvorderingen	26 363	23 717
Overige vorderingen	394 948	478 358
Geldbeleggingen	4 052	4 088
Overige beleggingen	4 052	4 088
Liquide middelen	21 208	618
Overlopende rekeningen	13 107	10 403
TOTAAL ACTIVA	1 873 628	1 854 578

PASSIVA IN DUIZENDEN EURO		
Eigen vermogen	2013	2012
Kapitaal	53 951	53 951
Geplaatst kapitaal	53 951	53 951
Reserves	1 542	1 542
Beschikbare reserves	1 542	1 542
Overgedragen winst	99 529	99 529
Kapitaalsubsidies	1 184 097	1 058 353
Voorzieningen en uitgestelde belastingen		
Voorzieningen voor risico's en kosten	92 864	81 799
Pensioenen en soortgelijke verplichtingen	22 325	22 546
Grote herstellings- en onderhoudswerken	24 480	22 159
Overige risico's en kosten	46 059	37 094
Schulden		
Schulden op meer dan een jaar	83 309	125 450
Financiële schulden	80 281	122 434
Niet achtergestelde obligatieleningen	2 344	6 560
Kredietinstellingen	77 937	115 874
Overige schulden	3 028	3 016
Schulden op ten hoogste een jaar	253 769	334 716
Schulden op meer dan een jaar die binnen het jaar vervallen	24 164	24 541
Financiële schulden		114 324
Kredietinstellingen		114 324
Handelsschulden	115 325	99 504
Leveranciers	115 325	99 504
Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	17 807	695
Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	95 651	94 160
Belastingen	14 550	14 629
Bezoldigingen en sociale lasten	81 101	79 531
Overige schulden	822	1 492
Overlopende rekeningen	104 567	99 238
TOTAAL PASSIVA	1 873 628	1 854 578

Resultatenrekening op 31 december 2013

KOSTEN IN DUIZENDEN EURO

Bedrijfsresultaten	2013	2012
Bedrijfskosten	1 134 008	1 095 753
Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	81 170	84 103
Aankopen	81 226	84 751
Voorraad: afname (toename) +/-	-56	-648
Diensten en diverse goederen	460 941	444 617
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen +/-	478 939	475 830
Afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa	100 342	86 579
Waardevermindering op voorraden, bestellingen in uitvoering en handelsvorderingen - Toevoegingen (terugnemingen) +/-	720	978
Voorzieningen voor risico's en kosten - Toevoegingen (bestedingen en terugnemingen) +/-	11 064	2 358
Andere bedrijfskosten	832	1 288

Financiële resultaten

Financiële kosten	4 639	5 680
Kosten van schulden	4 135	6 280
Waardeverminderingen op vlottende activa andere dan voorraden, bestellingen in uitvoering en handelsvorderingen +/-		-1
Andere financiële kosten	504	-599

Winst (verlies) uit de gewone bedrijfsuitoefening voor belasting +/- -530 -1 420

Uitzonderlijke resultaten

Uitzonderlijke kosten	2 705	2 117
Uitzonderlijke afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa	2 480	1 738
Andere uitzonderlijke kosten	225	379
Winst (Verlies) van het boekjaar voor belasting +/-	601	700
Belastingen op het resultaat +/-	601	700
Belastingen	601	700

Winst (Verlies) van het boekjaar +/- 0 0

Te bestemmen winst (verlies) van het boekjaar +/-	99 529	99 529
Te bestemmen winst (verlies) +/-	99 529	99 529
Te bestemmen winst (verlies) van het boekjaar +/-		
Overgedragen winst (verlies) van het vorige boekjaar +/-	99 529	99 529
Over te dragen winst (verlies) +/-	99 529	99 529

OPBRENGSTEN IN DUIZENDEN EURO

Bedrijfsresultaten	2013	2012
Bedrijfsopbrengsten	1 058 045	1 036 870
Omzet	1 024 418	1 001 382
Voorraad goederen in bewerking en gereed product en bestellingen in uitvoering: toename (afname) +/-	-10	-89
Geproduceerde vaste activa	5 731	6 942
Andere bedrijfsopbrengsten	27 906	28 635

Financiële resultaten

Financiële opbrengsten	80 072	63 143
Opbrengsten uit financiële vaste activa		
Opbrengsten uit vlottende activa	139	79
Andere financiële opbrengsten	79 933	63 064

Uitzonderlijke resultaten

Uitzonderlijke opbrengsten	3 836	4 237
Terugneming van afschrijvingen en van waardeverminderingen op IVA & MVA	200	200
Meerwaarde bij de realisatie van vaste activa	1 216	1 474
Andere uitzonderlijke opbrengsten	2 420	2 563

Staat van de immateriële vaste activa

Kosten van onderzoek en ontwikkeling

Aanschaffingswaarde per 31.12.2012		16 364
Mutaties tijdens het boekjaar		
Aanschaffingen, met inbegrip van de geproduceerde vaste activa	149	
Overdrachten en buitengebruikstellingen	33	
Overboeking van een post naar een andere	4 834	
Aanschaffingswaarde per 31.12.2013	21 314	
Afschrijvingen en waardeverminderingen per 31.12.2012		11 387
Mutaties tijdens het boekjaar		
Geboekt	4 832	
Afgeboekt na overdrachten en buitengebruikstellingen	33	
Afschrijvingen en waardevermindering per 31.12.2013	16 186	
NETTO BOEKWAARDE PER 31.12.2013	5 128	

Staat van de materiële vaste activa

Terreinen en gebouwen

Aanschaffingswaarde per 31.12.2012		695 720
Mutaties tijdens het boekjaar		
Aanschaffingen, met inbegrip van de geproduceerde vaste activa	392	
Overdrachten en buitengebruikstellingen	3 819	
Overboekingen van een post naar een andere	161 807	
Aanschaffingswaarde per 31.12.2013	854 100	
Afschrijvingen en waardevermindering per 31.12.2012		266 895
Mutaties tijdens het boekjaar		
Geboekt via de resultatenrekening	39 755	
Afgeboekt na overdracht en buitengebruikstelling	3 604	
Overgeboekt van een post naar een andere +/-	6	
Afschrijvingen en waardeverminderingen per 31.12.2013	303 052	
NETTO BOEKWAARDE PER 31.12.2013	551 048	

TOELICHTING IN DUIZENDEN EURO

	2013	2012
Installaties, machines en uitrusting		
Aanschaffingswaarde per 31.12.2012		181 345
Mutaties tijdens het boekjaar		
Aanschaffingen, met inbegrip van de geproduceerde vaste activa	1 538	
Overdrachten en buitengebruikstellingen	4 598	
Overboekingen van een post naar een andere	16 819	
Aanschaffingswaarde per 31.12.2013	195 104	
Afschrijvingen en waardeverminderingen per 31.12.2012		111 782
Mutaties tijdens het boekjaar		
Geboekt	12 393	
Afgeboekt na overdrachten en buitengebruikstellingen	4 598	
Overgeboekt van een post naar een andere	-6	
Afschrijvingen en waardeverminderingen per 31.12.2013	119 571	
NETTO BOEKWAARDE PER 31.12.2013	75 533	

Meubilair en rollend materieel

Aanschaffingswaarde per 31.12.2012		499 917
Mutaties tijdens het boekjaar		
Aanschaffingen, met inbegrip van de geproduceerde vaste activa	719	
Overdrachten en buitengebruikstellingen	40 278	
Overboekingen van een post naar een andere +/-	97 649	
Aanschaffingswaarde per 31.12.2013	558 007	
Afschrijvingen en waardeverminderingen per 31.12.2012		271 173
Mutaties tijdens het boekjaar		
Geboekt via de resultatenrekening	30 243	
Afgeboekt na overdrachten en buitengebruikstellingen	40 278	
Overgeboekt van een post naar een andere +/-	70 729	
Afschrijvingen en waardeverminderingen per 31.12.2013	331 867	
NETTO BOEKWAARDE PER 31.12.2013	226 140	

TOELICHTING IN DUIZENDEN EURO

	2013	2012
Leasing en soortgelijke rechten		
Aanschaffingswaarde per 31.12.2012		375 396
Mutaties tijdens het boekjaar		
Overdrachten en buitengebruikstellingen	40 515	
Overboeking van een post naar een andere +/-	-96 128	
Aanschaffingswaarde per 31.12.2013	238 753	
Afschrijvingen en waardevermindering per 31.12.2012		175 298
Mutaties tijdens het boekjaar		
Geboekt	15 410	
Teruggenomen	200	
Afgeboekt na overdrachten en buitengebruikstellingen	40 515	
Overgeboekt van een post naar een andere +/-	-70 728	
Afschrijvingen en waardeverminderingen per 31.12.2013	79 265	
NETTO BOEKWAARDE PER 31.12.2013	159 488	
Waarvan		
Meubilair en rollend materieel	159 488	
Overige materiële vaste activa		
Aanschaffingswaarde per 31.12.2012		7 963
Mutaties tijdens het boekjaar		
Aanschaffingen, met inbegrip van de geproduceerde vaste activa	10	
Overdrachten en buitengebruikstellingen	42	
Overboeking van een post naar een andere +/-	551	
Aanschaffingswaarde per 31.12.2013	8 482	
Afschrijvingen en waardeverminderingen per 31.12.2012		3 771
Mutaties tijdens het boekjaar		
Geboekt	188	
Afgeboekt na overdrachten en buitengebruikstellingen	42	
Overgeboekt van een post naar een andere +/-		
Afschrijvingen en waardeverminderingen per 31.12.2013	3 917	
NETTO BOEKWAARDE PER 31.12.2013	4 565	
Activa in aanbouw en vooruitbetalingen		
Aanschaffingswaarde per 31.12.2012		339 248
Mutaties tijdens het boekjaar		
Aanschaffingen, met inbegrip van de geproduceerde vaste activa	176 726	
Overdrachten en buitengebruikstellingen	1 394	
Overboekingen van een post naar een andere +/-	-185 531	
Aanschaffingswaarde per 31.12.2013	329 049	
NETTO BOEKWAARDE PER 31.12.2013	329 049	

TOELICHTING IN DUIZENDEN EURO

	2013	2012
Staat van de financiële vaste activa		
Verbonden ondernemingen deelnemingen en aandelen		
Aanschaffingswaarde per 31.12.2012		25 209
Aanschaffingswaarde per 31.12.2013	25 209	
NETTO BOEKWAARDE PER 31.12.2013	25 209	
Ondernemingen met deelnemingsverhouding deelnemingen en aandelen		
Aanschaffingswaarde per 31.12.2012		15
Aanschaffingswaarde per 31.12.2013	15	
NETTO BOEKWAARDE PER 31.12.2013	15	
Andere ondernemingen deelnemingen en aandelen		
Aanschaffingswaarde per 31.12.2012		7
Aanschaffingswaarde per 31.12.2013	7	
NETTO BOEKWAARDE PER 31.12.2013	7	
Andere ondernemingen vorderingen		
Nettoboekwaarde per einde van het boekjaar		44
Mutaties tijdens het boekjaar		
Toevoegingen		
Terugbetalingen	2	
NETTO BOEKWAARDE PER 31.12.2013	42	
Geldbeleggingen en overlopende rekeningen (Activa)		
Overige geldbeleggingen		
Vastrentende effecten	1 211	4 088
Termijnrekeningen bij kredietinstellingen	2 841	
Met een resterende looptijd of opzegtermijn van meer dan één jaar	2 841	
Deelnemingen en maatschappelijke rechten in andere ondernemingen		aantal aandelen
Rechtstreekse deelneming (87,18 %) van De Lijn in de nv Optimobil Vlaanderen		1 700
Rechtstreekse deelneming (99,99 %) van De Lijn in de nv LijnCom		599 999
Rechtstreekse deelneming (99,99 %) van De Lijn in de nv LijnInvest		24 439
Rechtstreekse deelneming (25 %) in de nv Belgian Mobility Card		50

TOELICHTING IN DUIZENDEN EURO
Overlopende rekeningen 2013

Over te dragen kosten : minderwaarde Franse Lease	1 598
Over te dragen kosten : onderhoudscontracten	2 382
Over te dragen kosten : uitgestelde matching facturen	6 520

Staat van het kapitaal

Aandelen op naam	Bedrag X 1000	Aantal
Geplaatst kapitaal (per 31.12.2013)	53 951	2 706 052

Voorzieningen voor overige risico's en kosten 2013

Overige risico's en kosten:	
Voorzieningen voor risico's en kosten van eigen verzekeraar	19 330
Voorzieningen voor milieu	4 385
Voorzieningen geschillen	16 357
Voorzieningen herstructurering	5 250
Voorziening Lijnwerk	737

Staat van de schulden en overlopende rekeningen (Passiva) Resterende looptijd

Schulden met een oorspronkelijke looptijd van	hoogstens één jaar	meer dan één jaar doch hoogstens vijf jaar	meer dan vijf jaar
Financiële schulden:	24 164	57 313	22 968
Niet achtergestelde obligatieleningen (niet converteerbaar)	3 727	376	1 968
Kredietinstellingen	20 437	56 937	21 000
Overige schulden			3 028

TOTAAL 24 164 57 313 25 996

Schulden gewaarborgd door Belgische overheidsinstellingen 2013

Financiële schulden:	104 445
Niet achtergestelde obligatieleningen	6 071
Kredietinstellingen	98 374
Overige schulden	186

TOTAAL 104 631

Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten 2013

Belastingen	
Niet vervallen belastingsschulden	14 550
Bezoldigingen en sociale lasten	
Andere schulden m.b.t. bezoldigingen en sociale lasten	81 101

IN DUIZENDEN EURO
Overlopende rekeningen 2013

Toe te rekenen kosten	
Intresten leningen	584
Over te dragen opbrengsten	
Spreiding abonnementen	28 248
Voorverkoop distributeurs	7 338
Te affecteren investeringen	32 409
Concessie LijnCom	7 620
Alternatieve financieringstransacties	6 777
Gesubsidieerde vaste activa	9 743

Bedrijfsresultaten 2013 2012

Werknemers ingeschreven in het personeelsregister		
Totaal aantal op de afsluitingsdatum	8 204	8 302
Gemiddeld personeelsbestand berekend in voltijdse equivalenten	7 723,6	7 875,3
Aantal daadwerkelijk gepresteerde uren	12 108 064	12 674 965
Personeelskosten		
Bezoldigingen en rechtstreekse sociale voordelen	295 465	291 824
Werkgeversbijdragen voor sociale verzekeringen	138 955	138 186
Werkgeverspremies voor buitenwettelijke verzekeringen	159	170
Andere personeelskosten	21 646	21 617
Ouderdoms- en overlevingspensioenen	22 714	24 033
Voorzieningen voor pensioenen		
Toevoegingen (bestedingen en terugnemingen) +/-	-221	825
Waardeverminderingen		
Op voorraden en bestellingen in uitvoering:		
Geboekt	857	1 056
Teruggenomen	146	
Op handelsvorderingen		
Geboekt	11	284
Teruggenomen	2	362
Voorzieningen voor risico's en kosten		
Toevoegingen	20 277	10 880
Bestedingen en terugnemingen	9 213	8 522
Andere bedrijfskosten		
Bedrijfsbelastingen en -taksen	647	659
Andere kosten	185	629
Uitzendkrachten en ter beschikking van de onderneming gestelde personen		
Totaal aantal op de afsluitingsdatum	294	141
Gemiddeld personeelsbestand berekend in voltijdse equivalenten	272,8	149,0
Aantal daadwerkelijk gepresteerde uren	294 859	274 497
Kosten voor de onderneming	14 771	12 901

Financiële resultaten 2013 2012

Andere financiële opbrengsten		
Kapitaalsubsidies	79 103	62 582
Afschrijvingen van kosten bij uitgifte van leningen en disagio		931
Waardeverminderingen op vlottende activa		
Geboekt		1
Teruggenomen		2
Voorzieningen met financieel karakter		
Bestedingen en terugnemingen		756
Uitsplitsing van de overige financiële kosten		
Correctie oprichtingskosten te spreiden over looptijd leningen		797

Belastingen op het resultaat 2013

Verschuldigde of betaalde belastingen en voorheffingen	601

BTW en belastingen ten laste van derden 2013 2012

In rekening gebrachte belasting op de toegevoegde waarde		
Aan de onderneming (aftrekbaar)	121 229	87 835
Door de onderneming	54 906	39 184
Ingehouden bedragen ten laste van derden als		
Bedrijfsvoorheffing	69 498	69 624
Roerende voorheffing	133	43

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen 2013

De goederen en waarden gehouden door derden in hun naam maar ten bate en op risico van de onderneming voor zover deze goederen en waarden niet in de balans zijn opgenomen. Vervoerbewijzen in consignatie	37
Belangrijke verplichtingen tot aankoop van vaste activa	
Hoofdzakelijk investeringen met kapitaalsubsidie	96 953

Betrekkingen met verbonden ondernemingen en met ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat 2013 2012

Verbonden onderneming		
Financiële vaste activa	25 209	25 209
Deelnemingen	25 209	25 209
Vorderingen op verbonden ondernemingen	4 054	6 609
Op hoogstens één jaar	4 054	6 609
Schulden	476	256
Op hoogstens één jaar	476	256

Ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat 2013 2012

Financiële vaste activa: deelnemingen	15	15

Financiële betrekkingen met 2013

Rechtstreekse en onrechtstreekse bezoldigingen en ten laste van de resultatenrekening toegekende pensioenen, voor zover deze vermelding niet uitsluitend of hoofdzakelijk betrekking heeft op de toestand van een enkel identificeerbaar persoon	
Aan bestuurders en zaakvoerders	90
Bezoldiging van de commissarissen	70

Sociale balans op 31 december 2013

Werknemers ingeschreven in het personeelsregister

Tijdens het boekjaar en het vorige boekjaar	1. Voltijds (boekjaar)	2. Deeltijds (boekjaar)	3. Totaal (T) of totaal in voltijdse equivalenten (VTE) (boekjaar)	4. P. Totaal (T) of totaal in voltijdse equivalenten (VTE) (vorig boekjaar)
GEMIDDELD AANTAL WERKNEMERS	6 532,4	1 711,5	7 723,6	7 875,3
AANTAL DAADWERKELIJKE GEPRESTEERDE UREN	9 604 749	2 503 315	12 108 064	12 674 965
PERSONEELSKOSTEN*	361 902	94 323	456 225	451 797
BEDRAG VAN DE VOORDELEN BOVENOP HET LOON*	-	-	21 645	21 299

* In duizenden euro

Op de afsluitdatum van het boekjaar	1. Voltijds (boekjaar)	2. Deeltijds (boekjaar)	3. Totaal (T) of totaal in voltijdse equivalenten (VTE) (boekjaar)
AANTAL WERKNEMERS INGESCHREVEN IN HET PERSONEELSREGISTER	6 538	1 666	7 706,9
VOLGENS DE AARD VAN DE ARBEIDSOVEREENKOMST			
OVEREENKOMST VOOR EEN ONBEPAALE TIJD	6 479	1 659	7 643,0
OVEREENKOMST VOOR EEN BEPAALDE TIJD	49	4	51,8
OVEREENKOMST VOOR EEN DUIDELIJK OMSCHREVEN WERK	2		2,0
VERVANGINGSOVEREENKOMST	8	3	10,1
VOLGENS HET GESLACHT EN HET STUDIENIVEAU			
MANNEN	5 508	1 204	6 357,8
LAGER ONDERWIJS	935	256	1 131,6
SECUNDAIR ONDERWIJS	3 454	704	3 934,4
HOGER NIET-UNIVERSITAIR ONDERWIJS	994	217	1 146,9
UNIVERSITAIR ONDERWIJS	125	27	144,9
VROUWEN	1 030	462	1 349,1
LAGER ONDERWIJS	221	97	278,0
SECUNDAIR ONDERWIJS	639	278	844,0
HOGER NIET-UNIVERSITAIR ONDERWIJS	140	72	184,9
UNIVERSITAIR ONDERWIJS	30	15	42,2
VOLGENS DE BEROEPSCATEGORIE			
DIRECTIEPERSONEEL	10		10,0
BEDIENDEN	1 324	402	1 608,7
ARBEIDERS	5 204	1 264	6 088,2

Uitzendkrachten en ter beschikking van de onderneming gestelde personen

Tijdens het boekjaar	1. Uitzendkrachten	2. Ter beschikking van de onderneming gestelde personen
GEMIDDELD AANTAL TEWERKGESTELDE PERSONEN	113,7	159,1
AANTAL DAADWERKELIJKE GEPRESTEERDE UREN	218 802	76 057
KOSTEN VOOR DE ONDERNEMING*	7 571	7 200

* In duizenden euro

Tabel van het personeelsverloop tijdens het boekjaar

Ingetreden	1. Voltijds	2. Deeltijds	3. Totaal in voltijdse equivalenten
AANTAL WERKNEMERS DIE TIJDENS HET BOEKJAAR IN HET PERSONEELSREGISTER WERDEN INGESCHREVEN	382	2	383,2
VOLGENS DE AARD VAN DE ARBEIDSOVEREENKOMST			
OVEREENKOMST VOOR EEN ONBEPAALE TIJD	340	-	340,0
OVEREENKOMST VOOR EEN BEPAALDE TIJD	42	2	43,2
OVEREENKOMST VOOR EEN DUIDELIJK OMSCHREVEN WERK	-	-	-
VERVANGINGSOVEREENKOMST	-	-	-

Uitgetreden	1. Voltijds	2. Deeltijds	3. Totaal in voltijdse equivalenten
AANTAL WERKNEMERS MET EEN IN HET PERSONEELSREGISTER OPGETEKENDE DATUM WAAROP HUN OVEREENKOMST TIJDENS HET BOEKJAAR EEN EINDE NAM	315	167	403,0
VOLGENS DE AARD VAN DE ARBEIDSOVEREENKOMST			
OVEREENKOMST VOOR EEN ONBEPAALE TIJD	284	166	371,4
OVEREENKOMST VOOR EEN BEPAALDE TIJD	31	1	31,6
OVEREENKOMST VOOR EEN DUIDELIJK OMSCHREVEN WERK	-	-	-
VERVANGINGSOVEREENKOMST	-	-	-
VOLGENS DE REDEN VAN BEËINDIGING VAN DE OVEREENKOMST			
PENSIOEN	38	31	57,1
WERKLOOSHEID MET BEDRIJFSTOESLAG	59	61	94,9
AFDANKING	69	15	79,3
ANDERE REDEN	149	60	171,7

Inlichtingen over de opleiding voor de werknemers tijdens het boekjaar

Totaal van de beroepsopleidingsinitiatieven ten laste van de werkgever	Mannen	Vrouwen
AANTAL BETROKKEN WERKNEMERS	5 016	1 048
AANTAL GEVOLGDE OPLEIDINGSUREN	173 338	42 529
NETTOKOSTEN VOOR DE ONDERNEMING*	6 775	1 709
WAARVAN BRUTOKOSTEN RECHTSTREEKS VERBONDEN MET DE OPLEIDING*	6 775	1 709

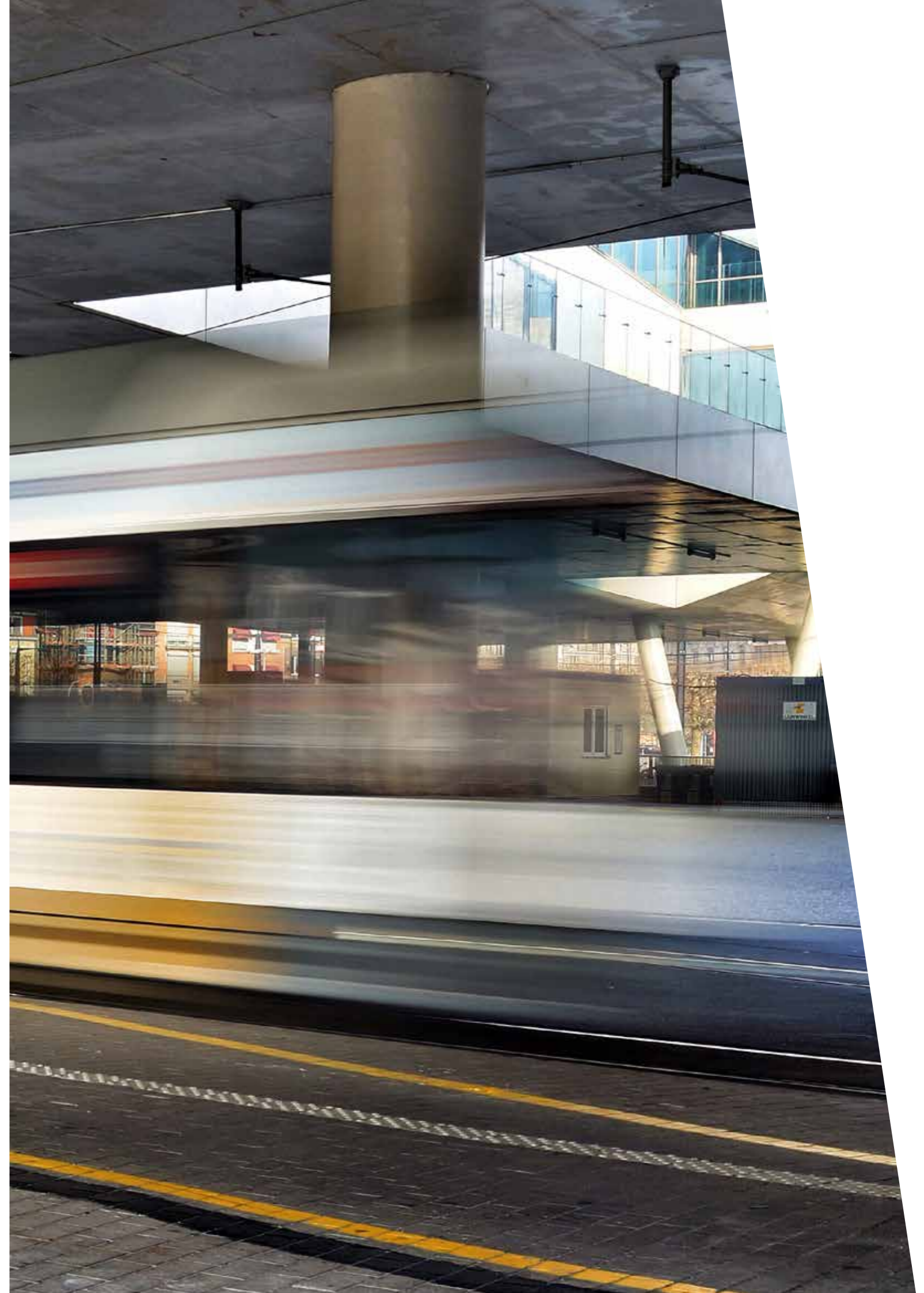
* In duizenden euro

Totaal van de minder formele en informele voortgezette beroepsopleidingsinitiatieven ten laste van de werkgever	Mannen	Vrouwen
AANTAL BETROKKEN WERKNEMERS	317	68
AANTAL GEVOLGDE OPLEIDINGSUREN	6 513	1 399
NETTOKOSTEN VOOR DE ONDERNEMING*	17	4

* In duizenden euro

Totaal van de initiële beroepsopleidingsinitiatieven ten laste van de werkgever	Mannen	Vrouwen
AANTAL BETROKKEN WERKNEMERS	184	40
AANTAL GEVOLGDE OPLEIDINGSUREN	1 475	317
NETTOKOSTEN VOOR DE ONDERNEMING*	45	10

* In duizenden euro

Samenvatting van de waarderingsregels

IMMATERIELE -EN MATERIELE VASTE ACTIVA

De immateriële en materiële vaste activa worden op het actief van de balans geboekt voor hun aanschaffingswaarde (aanschaffingswaarde of vervaardigingsprijs). Er zijn geen herwaarderingen toegepast. De afschrijvingen worden gedaan op basis van de lineaire methode, tegen de jaarlijkse percentages die hieronder worden vermeld.

Op de vaste activa in aanbouw worden geen afschrijvingen verricht.

De afschrijvingspercentages werden vastgelegd door de Raad van Bestuur in zitting van 19 november 1991.

Voor de vaste activa die via een overeenkomst gedeeltelijk door derden worden gefinancierd, kan in de overeenkomst een levensduur worden bepaald die afwijkt van de algemene regel.

	Levensduur	Voet
ONDERZOEK EN ONTWIKKELING	5 jaar	20 %
GEBOUWEN 40 JAAR 2,5%	40 jaar	2,5 %
VERBOUWINGSWERKEN GEBOUWEN EN VERNIEUWINGSWERKEN	20 jaar	5 %
SPOREN	25 jaar	4 %
BOVENLEIDING	20 jaar	5 %
TRACTIESTATIONS	20 jaar	5 %
ZWARE UITRUSTINGSGOEDEREN (EN INSTALLATIES)	20 jaar	5 %
MACHINES	10 jaar	10 %
SPOORRIJTUIGEN	30 jaar	3,3 %
AUTOBUSSEN	14 jaar	7,14 %
TROLLEYBUSSEN	25 jaar	4 %
WEGVOERTUIGEN	10 jaar	10 %
PERSONENWAGENS	5 jaar	20 %
MEUBILAIR	10 jaar	10 %
MIDBUSSEN	10 jaar	10 %
INFORMATICAMATERIAAL: HARDWARE EN SOFTWARE	3 jaar	33,33 %
VERNIEUWING ACTIVA EN AANKOOP TWEEDEHANDSGOEDEREN	Op de overblijvende levensduur	
ROLLEND MATERIEEL IN LEASING	Afschrijving over de resterende levensduur volgens oorspronkelijk afschrijvingsplan	

VORDERINGEN OP MEER DAN 1 JAAR, VORDERINGEN OP TEN HOOGSTE 1 JAAR EN BORGTOCHTEN IN CONTANTEN

De vorderingen en borgtochten in contanten worden geboekt voor hun nominale waarde. Waardeverminderingen worden geboekt in geval van oninbaarheid.

Er werd ten laste van voorgaande jaren een waardevermindering geboekt van het resterende saldo van de compensatievergoeding van 1985 (ten bedrage van 0,63 miljoen EUR onder de handelsvorderingen) alsook voor het saldo op de staatstoelage van 1985 (ten bedrage van 3,86 miljoen EUR onder de vlottende activa).

Gezien een aantal toekomstige verplichtingen krachtens het boekhoudrecht dienen voorzien te worden, doch ten laste komen van de exploitatiesubsidies, werd uitdrukking gegeven aan een corresponderende vordering van 3,4 miljoen EUR einde 2012 op het Vlaamse Gewest m.b.t. dossiers voor 2007. Deze vordering is in 2013 gesaldeerd

VOORRADEN EN BESTELLINGEN IN UITVOERING:

De voorraden en hulpstoffen worden gewaardeerd tegen aanschaffingswaarde, bepaald door toepassing van de methode van gewogen gemiddelde aanschaffingsprijzen. Binnen de voorraadsoftware werd een module ontwikkeld om de waardevermindering te bepalen. Dit gebeurt op basis van ouderdom voertuigen (belangrijke wisselstukken) of op basis van voorraadrotatie.

De goederen in bewerking en de bestellingen in uitvoering worden geboekt tegen vervaardigingsprijs, die zowel directe als indirecte kosten omvat.

GELDBELEGGINGEN EN LIQUIDE MIDDELEN

De vastrentende effecten worden in de balans opgenomen voor hun aanschaffingswaarde.

OVERLOPENDE REKENINGEN

De overlopende rekeningen omvatten:

Op het actief

- de kosten die betrekking hebben op de volgende boekjaren, evenals de opbrengsten met betrekking tot het boekjaar die zullen ontvangen worden in de loop van het volgende boekjaar. Om het aandeel van ieder boekjaar te berekenen, wordt een evenredigheidsregel toegepast, die wat betreft de vooruitbetaalde huur op de sale-and-rent-back transacties nagenoeg gelijk loopt met de initiële afschrijvingstermijn.

Op het passief

- de kosten met betrekking tot het boekjaar, maar te betalen tijdens het volgende boekjaar evenals de opbrengsten, verworven in de loop van het boekjaar of vorige boekjaren, maar toe te rekenen aan volgende boekjaren, o.a. de opbrengsten en meerwaarden met betrekking tot de alternatieve financieringstransacties ten bedrage van 6,8 miljoen EUR (8,9 miljoen EUR in 2012). Om het aandeel van ieder boekjaar te berekenen, wordt een evenredigheidsregel toegepast die aansluit met de betreffende afschrijvingstermijnen en / of de duurtijd van de betrokken contracten.
- krachtens beslissing van de Vlaamse Regering kan VVM De Lijn de meerontvangsten van het afgelopen boekjaar affecteren aan investering. In 2013 werd 4,5 miljoen EUR (6,8 miljoen EUR in 2012) geaffecteerd via lopende rekening. Vanaf realisatie van deze investeringen zal er een overboeking gebeuren naar de kapitaalsubsidies. Tot nu bedraagt deze 15,6 miljoen EUR.

Vaste activa gefinancierd via leningen, aflossingen versus afschrijvingen. Een gedeelte van de investeringen van De Lijn werden in het verleden gefinancierd door bankleningen. De financiering, die De Lijn jaarlijks ontvangt, deel van de exploitatietoelage, is gelijk aan de aflossingen van de leningen (ESR uitgave). Deze aflossingen van de leningen stemmen echter niet overeen met de afschrijvingen, die bedrijfseconomisch in resultaat worden genomen. De laatste aflossing van de leningen is voorzien in 2021, de afschrijvingen lopen tot 2050. ESR-matig wordt de volledige toelage als ontvangst opgenomen tov de aflossingen van de leningen als uitgave. Bedrijfseconomisch wordt het surplus aan toelage tov de afschrijvingen, die de toekomstige afschrijvingskost moet financieren, voor een bedrag van 4 137 K EUR geboekt op de overlopende rekening 'over te dragen opbrengsten'.

Leerlingenvervoer

In de exploitatietoelage werden bijkomende middelen voorzien om kwalitatieve verbeteringen te realiseren. Voor een bedrag van 1 450 K EUR werden reeds engagementen genomen. Een bedrag van 2 050 K EUR wordt overgedragen naar het volgende boekjaar.

Het resultaat m.b.t. het rollend materieel opgenomen in sale en lease back verrichtingen.

In toepassing van de betreffende boekhoudwetgeving en ingevolge ingewonnen advies, wordt:

- het resultaat op deze verrichtingen gespreid over de looptijd van de leasingen;
- niettegenstaande CBN advies 163 aan de leasingsschulden, gezien de door De Lijn gedane vooruitbetalingen en in het licht van de door de Raad van Bestuur vastgestelde onderlinge samenhang der contracten, geen uitdrukking gegeven. Voor de in 2000 t.e.m. 2006 afgesloten verrichtingen bedraagt deze

- leasingsschuld 188,5 miljoen EUR per 31/12/2013 (242,5 miljoen EUR in 2012);
- door de classificatie van de geleasde activa, uitdrukking gegeven aan de gebruiksrechten in hoofde van de VVM. Voor de vaste activa in leasing waarvoor de afschrijvingstermijn langer is dan de aflossingstermijn, bevestigen wij onze intentie over te gaan tot het lichten van de optie, c.q. tot het nemen van alle maatregelen om te verzekeren dat De Lijn de beschikking blijft behouden over de activa tot het einde van de afschrijvingstermijn.

De raad van bestuur is van oordeel dat met gebeurlijke risico's, verbonden aan dergelijke verrichtingen, in het specifiek contractueel kader werd rekening gehouden, zoals bvb een wijziging aan de voor de verrichtingen relevante fiscale wetgeving en, alhoewel de gedane vooruitbetalingen aan in het kader van de verrichtingen gecreëerde entiteiten (PUA), de verplichting in hoofde van VVM tot betaling van de leaseterms.

VOORZIENINGEN VOOR RISICO'S EN KOSTEN

Bij de afsluiting van ieder boekjaar wordt overgegaan tot een onderzoek van alle gekende risico's en latente verplichtingen, teneinde toevoegingen, terugnemingen of annulaties te doen aan de staat van de voorzieningen.

De Lijn is eigen verzekeraar voor schadegevallen voortvloeiend uit schade aan derden tot 500 K EUR. Voor deze schadegevallen wordt het risico telkens ingeschat en dit steeds op een meer accurate wijze. De voorziening bedraagt 16,0 miljoen EUR (17,0 miljoen EUR in 2012).

Ten aanzien van de verwerking van de saneringskosten werden volgende principes gehanteerd:

- is het de intentie de site te verkopen,

- dan werden de saneringskosten geactiveerd. De aldus bekomen netto boekwaarde wordt vervolgens getoetst aan de marktwaarde.
- de saneringskosten verbonden aan sites bestemd voor verdere exploitatie worden in kost genomen, tenzij gedekt door kapitaalsubsidies of specifieke waarborgen terzake.

Vanaf 2006 wordt er een voorziening aangelegd voor alle toekomstige saneringskosten.

De milieurisico's hebben voornamelijk betrekking op vervuilde sites. De toekomstige saneringskosten worden begroot op basis van een inventaris. Per 31/12/2013 is 4,4 miljoen EUR (4,8 miljoen EUR in 2012) voorzien voor milieurisico's. Genoemde voorziening wordt jaarlijks geactualiseerd in functie van voormelde inventaris en van de begroting van de saneringskosten.

Voor haar activiteiten gebruikt De Lijn vaste activa die intensief en met een vooropgestelde levensduur worden gebruikt. Ten einde de vooropgestelde levensduur te bereiken zijn periodiek grote herstellingen en groot onderhoud nodig. Om de kost van groot onderhoud en grote herstellingen te spreiden over een levensduur van de activa werd hiervoor een voorziening aangelegd van 24,5 miljoen EUR (22,2 miljoen EUR in 2012).

SCHULDEN OP MEER DAN EEN JAAR EN SCHULDEN OP TEN HOOGSTE EEN JAAR

De schulden worden geboekt voor hun nominale waarde.

KAPITAALSUBSIDIES

De vrijval van de kapitaalsubsidies ten gunste van de resultatenrekening gebeurt naar evenredigheid van de afschrijvingen van de vaste activa waarop de subsidies betrekking hebben.

In totaal zijn er nog voor 396,6 miljoen EUR toegekende vastleggingen, doch nog te vorderen. In strijd met advies 125/1CBN wordt geen volledige uitdrukking gegeven aan deze vordering.

PPS-PROJECTEN

Op de raad van bestuur van 15 maart 2011 werd de nota in verband met de juridische analyse inzake consolidatieplicht bij participatieve PPS en boekhoudkundige verwerking van DBFM-structuur (onroerende leasing) voorgelegd.

De vraag of de DBFM-structuur in casu een operationele leasing 'off balance' dan wel een financiële leasing 'on balance' overeenkomstig de Belgische boekhoudkundige normen uitmaakt, is niet ongenueanceerd te beantwoorden.

De raad van bestuur acht een full pay out onwaarschijnlijk in het licht van de modaliteiten inzake betaling van de beschikbaarheidsvergoeding en besluit dan ook

1. de DBFM-structuur te behandelen als off- balance
2. doch de nodige toelichting te verschaffen met betrekking tot het uitstaande saldo.

Voor de reeds in gebruik genomen sites bedraagt de component lease 365,2 miljoen EUR. In 2013 werden 17,2 miljoen EUR als beschikbaarheidsvergoeding geboekt (12,5 miljoen EUR in 2012).

PPS-entreevergoedingen :

In 2013 werden voor project Livan de eerste entreevergoedingen gestort op bankrekening van Lijninvest (3,0 miljoen EUR). Gezien deze gelden contractueel De Lijn ten goede komen, worden ze geboekt als vordering op Lijninvest (opgesplitst in korte en lange termijn). Zowel de interne als externe aangerekende werkzaamheden voor Livan vanaf 2013 werden afgezet tegenover deze opbrengst. Het nog niet gebruikte deel werd op overlopende rekening geplaatst.

OVERGEDRAGEN WINST/VERLIES

Naar aanleiding van de inbreng bij de oprichting van De Lijn werd een overgedragen verlies tot uitdrukking gebracht van 20,03 miljoen EUR.

De historische resultaten sindsdien verantwoord de toepassing van de waarderingsregels in de optiek van continuïteit.

Het verlies van 19 miljoen EUR van het boekjaar 2011 geeft geen aanleiding tot toepassing van art. 633 van de vennootschapswetgeving, dit door het saldo van de rubriek 15 - kapitaalsubsidies, die mee tot het eigen vermogen behoort.

In 2012 werd het eigen vermogen in deze rubriek aangevuld met 138,6 miljoen EUR, een gevolg van de toepassing en het inwerkingtreden van het Rekendecreet. Dit bedrag werd rechtstreeks op de klasse 14 geboekt en loopt niet over verlies en winst.

Derhalve staat de rubriek "overgedragen winst/verlies" in saldo nu met een overgedragen winst.

BELANGRIJKE VERPLICHTINGEN

De afrekeningen met de exploitanten gebeuren in functie van gegevens die met een zekere mate van vertraging beschikbaar zijn. Dit impliceert dat op jaareinde de afgrenzing van deze afrekeningen mede gebaseerd is op inschattingen en tot uiting komen in te ontvangen facturen en creditnota's.

GESCHILLEN

De Lijn is betrokken bij een aantal geschillen. Hiervoor wordt telkens het risico ingeschat en indien nodig een voorziening aangelegd. Deze bedraagt 16,3 miljoen EUR in 2013 (11,4 miljoen EUR in 2012). Er werd tevens een voorziening voor herstructurering aangelegd van 5,3 miljoen EUR.

PENSIOENEN

De pensioenen van de VVM en haar rechtsvoorgangers worden gefinancierd via het repartitiestelsel, via het pensioenfonds dat sinds 1992 voorziet in een aanvullende pensioentoeelage voor de personeelsleden in actieve dienst en via een groepsverzekering.

De pensioenverplichtingen en verplichting inzake invaliditeitsrente voor personeelsleden die op 31.12.1991 in dienst waren, worden, voor het deel niet gefinancierd door het pensioenfonds, rechtstreeks vanuit de dotatie van het Vlaams Gewest betaald. Deze verplichting wordt niet voorzien in de jaarrekening per 31 december 2013. Per 31.12.2013 bedraagt het geactualiseerde bedrag van de desbetreffende verplichting 140,1 miljoen EUR (per 1 januari 2013) berekend aan een intrestvoet van 5% naar analogie van het pensioenfonds.

Voor wat betreft de bruggepensioneerden werd overeenkomstig de boekhoudwet een provisie geboekt van 22,3 miljoen EUR (22,5 miljoen EUR in 2012) voor de desbetreffende toekomstige pensioenverplichtingen.

Voor de opstart van de Lijn genoten de werknemers van de drie ex-vervoermaatschappijen (MIVA, MIVG en NMVB) aanvullende toelagen bij het pensioen bij overlijden, ziekte en invaliditeit.

De Lijn vond het noodzakelijk het risicoplan aan te passen aan de nieuwe noden van onze samenleving door de oprichting van IBP Pensioenfonds De Lijn OFP, met het doel volgende voordelen te verstrekken vanaf 01/01/1992.

3. Het aanvullend rustpensioen
4. Aanvullende toelagen ten gunste van de weduwe of weduwnaar en van de wezen
5. De aanvullende uitkeringen bij ziekte en invaliditeit

Voor de personeelsleden, in dienst op 31.12.1991 met een arbeidsovereenkomst van onbepaalde duur, wordt bij pensionering en invaliditeit nagegaan of de voordelen uit het vorige statuut niet hoger liggen dan de nieuwe waarborgen.

Zij zullen steeds over het hoogste bedrag kunnen beschikken.

Indien bij pensionering de pensioentoeelage, in toepassing van één van de vorige statuten weerhouden wordt, zullen op de pensioendatum de persoonlijke bijdragen integraal terugbetaald worden, verhoogd met de gecumuleerde, bij K.B. vastgestelde, intrest.

Het nieuwe pakket aan voordelen wordt gefinancierd door bijdragen van De Lijn en van de personeelsleden zelf. De financiering betekent voor de maatschappij een zeer belangrijke supplementaire uitgave, daar zij enerzijds haar verplichtingen tegenover haar gepensioneerde personeelsleden verder moet nakomen, wat wil zeggen dat de bestaande pensioenlast blijft, en ze anderzijds reeds een reservering moet doen voor de aanvullende pensioenen van de personeelsleden in activiteit, d.w.z. dat zij nu reeds gelden ter beschikking moet stellen om de toekomstige aanvullende pensioenen veilig te stellen.

Hiervoor werden door De Lijn voor de dienstjaren vanaf 1992 tot 2012 een bedrag van 148,0 miljoen EUR voorzien in de exploitatierekening. In 2013 bedroeg deze patronale bijdrage 7,6 miljoen EUR.

Per 31 december 2013 is de geraamde situatie van het pensioenfonds als volgt : korte termijnverplichtingen voor 134,5 Mio Eur (geschatte waarde), lange termijnverplichtingen voor 178,1 Mio EUR (geschatte waarde) en een belegd vermogen van 188,8 Mio Eur. Bijgevolg bestaat er een overschot ten opzichte van de korte termijn verplichtingen en een overschot ten opzichte van de lange termijn verplichtingen. De raad van bestuur is van mening dat de

gehanteerde actualisatievoet van 5% en de andere assumpties bedrijfseconomisch verantwoord zijn in de huidige context. Het tekort van 17,1 miljoen EUR per 31 december 2011 heeft aanleiding gegeven tot een herstelplan dat goedgekeurd werd oor de FSMA in 2012. Ten gevolge van dit herstelplan moeten bijkomende dotaties gestort worden indien de vooropgezette dekkingsgraad niet gerespecteerd wordt zodat het tekort over 7 jaar (periode 2012-2018) ingehaald zal zijn. Per 31 december 2013 is het tekort - mede door een herstel van de beurzen in 2013 weggewerkt. Daardoor houdt het herstelplan op te bestaan.

Daar het totale pakket aan voordelen gevoelig verbeterd werd, dienen de personeelsleden een kleine financiële inspanning te leveren. De persoonlijke bijdrage is vastgesteld op 0,5% van het pensioensalaris en wordt vanaf 1 januari 1992 van de bezoldigingen afgehouden, dit voor de personeelsleden die op 31.12.1991 in dienst waren met een arbeidsovereenkomst van onbepaalde duur. Vanaf 1 januari 1993 gebeurt de afhouding maandelijks. Voor de personeelsleden die na deze datum werden aangeworven met een arbeidsovereenkomst van onbepaalde duur, is de bijdrage als volgt samengesteld: 0,5% van het gedeelte van het pensioensalaris onder het plafond en 3% van het gedeelte boven het plafond.

Commentaar op de jaarrekening

Materiële vaste activa

Op 31 december 2013 steeg de nettowaarde van de materiële vaste activa met 75,2 miljoen euro ten opzichte van 31 december 2012. Het verschil verklaart zich als volgt:

AANSCHAFFINGEN MET INBEGRIIP VAN DE GEPRODUCEERDE VASTE ACTIVA	179,0
OVERDRACHTEN EN BUITENGEBRUIKSTELLINGEN	- 1,2
AFSCHRIJVINGEN GEBOEKT VIA DE RESULTATENREKENING	- 102,8
TERUGGENOMEN	+ 0,2
	75,2

Overige vorderingen op ten hoogste 1 jaar 394,9

Deze rubriek verlaagde in 2013 met 83,4 miljoen euro. Voornaamste elementen van deze rubriek:

HET NOG DOOR HET VLAAMSE GEWEST VERSCHULDIGDE SALDO VOOR EXPLOITATIEBIJDRAGEN (30,0 MILJOEN REEDS GESTORT IN 2014)	164,1
NOG TE ONTVANGEN KAPITAALSUBSIDIES (187,2 MILJOEN REEDS GESTORT IN 2014)	203,0
SALDO VAN DE REKENING COURANT BTW	23,5

Kapitaalsubsidies 1 184,1

TOTAAL AAN KAPITAALSUBSIDIES PER EINDE 2013	1 715,5
IN RESULTAAT OPGENOMEN D.M.V. AFSCHRIJVINGEN OF RECHTSTREEKS VERBRUIK	531,4

De kapitaalsubsidies worden sinds 2011 geboekt op basis van de dotatiebesluiten.

Schulden op ten hoogste 1 jaar – Kredietinstellingen

Vorig boekjaar sloot De Lijn af met een negatief banksaldo van 114,3 miljoen euro. Dit boekjaar is er een positief saldo van 20,5 miljoen euro. Deze momentopname is vooral afhankelijk van de doorstorting van een deel van de dotatie gezien De Lijn hier afhankelijk is van de werking van het CFO.

Toewijzing aan de privésector

Van het totaal aan gerealiseerde investeringen en kosten met betrekking tot verbruiken en goederen en diensten worden volgende bedragen gerealiseerd door de privésector:

INVESTERINGEN	173,4
VERBRUIKEN	81,2
GOEDEREN EN DIENSTEN	460,9

RESULTATEN

De VVM heeft het boekjaar 2013 opnieuw in evenwicht afgesloten. De tussenkomst van het Vlaams Gewest in de omzet bedroeg 876,2 miljoen euro, een stijging van 17,0 miljoen euro, waarvan 3,5 miljoen euro voor de beschikbaarheidsvergoeding voor PPS projecten.

Art 96 &1 – 1° Wetboek van Vennootschappen - Risico's en onzekerheden

De Lijn moet zich steeds bewust blijven van de risico's die haar werking en marktpositie kunnen bedreigen. Ook in 2013 kon De Lijn afsluiten in evenwicht. Dit werd in grote mate mogelijk gemaakt door een lichte stijging van de netto-vervoerontvangsten met 4,2 procent maar ook door ingrijpende en structurele besparingen in het aanbod die in 2012 werden doorgevoerd en waarbij de reizigers en voornamelijk het woon-werk en woon-schoolverkeer maximaal ontzien werden. Anderzijds diende De Lijn te blijven opereren binnen de diverse decretale en andere contouren zoals het waarborgen van de basismobiliteit en de bepalingen van de beheersovereenkomst 2011-2015.

Gezien de besparingen maar geleidelijk in de loop van 2012 werden ingevoerd, werd het recurrente effect hiervan pas in 2013 volledig voelbaar. De effectieve besparingen bedroeg in 2012 circa 21,6 miljoen euro in exploitatie; voor 2013 betekende dat een structureel effect van 40,5 miljoen euro in exploitatie. Daarnaast werden ook de werkingskosten permanent onder de loep gehouden.

Ook voor 2014 wordt gestreefd naar het in evenwicht afsluiten. De kostenbeheersing en verhoging van de efficiëntie en effectiviteit blijven hoog op de agenda staan.

Art 96 &1 – 3° Wetboek van Vennootschappen - Inlichtingen over omstandigheden die de ontwikkeling van de vennootschap aanmerkelijk kunnen beïnvloeden

Haar concurrentiepositie veilig stellen ten opzichte van andere vervoersmodi, betekent ook dat De Lijn altijd een kwaliteitsvolle dienstverlening moet aanbieden. Een hoge klanttevredenheid is immers een voorwaarde om nieuwe reizigers voor het openbaar vervoer te winnen. Daarom is het cruciaal om ook in de toekomst te blijven waken over voldoende capaciteit, propere voertuigen, vriendelijk personeel, heldere communicatie en informatie... Kortom: De Lijn moet kwaliteit hoog in het vaandel blijven dragen. Ook in de komende jaren wil De Lijn de norm van 80 procent tevreden en zeer tevreden reizigers blijven halen. Het bedrijf heeft zichzelf sinds 2006 die norm voor de algemene tevredenheid opgelegd.

In 2012 kwam de klanttevredenheid onder druk te staan, niet zozeer door de aanpassingen in het aanbod zelf. Maar wel omdat de periode van onzekerheid over de aanpassingen lang was en er vele geruchten de ronde deden, geruchten die onrust veroorzaakten bij onze reizigers. In 2013 groeide de tevredenheid van de klanten opnieuw. Maar om het niveau van 80 procent opnieuw te halen, zijn nog extra inspanningen nodig.

Het autosolisme blijft een bedreiging maar tegelijk een opportuniteit voor de groei van het openbaar vervoer. Om haar marktaandeel te vrijwaren en te vergroten, is het belangrijk dat De Lijn haar troeven uitspeelt en blijft inzetten op duurzaam, comfortabel en stipt openbaar vervoer. Het openbaar vervoer biedt ten opzichte van de privéauto immers ontegensprekelijk voordelen. Bijvoorbeeld op vlak van duurzaamheid: zowel voor de uitstoot van CO₂ als van andere schadelijke emissies scoort het openbaar vervoer per reizigersverplaatsing een stuk beter.

Om deze voorsprong te behouden, blijft De Lijn inzetten op nieuwe groene technologieën. Daarnaast kan openbaar vervoer met haar investeringen in vraaggestuurd en hoogwaardig openbaar vervoer mee een antwoord bieden op het groeiende fileleed. Tot slot zal het bedrijf de komende jaren nog meer de kaart van de comodaliteit trekken met de betere ontsluiting van Park + Rides-terreinen, meer fietsstallingen aan haltes of meer autodelers en carpoolers.

Art 96 &1 – 6° Wetboek van Vennootschappen - Overgedragen winst/verlies

Naar aanleiding van de inbreng bij de oprichting van De Lijn werd een overgedragen verlies tot uitdrukking gebracht van 20,03 miljoen euro. De historische resultaten sindsdien verantwoorden de toepassing van de waarderingsregels in de optiek van continuïteit.

Het verlies van 19,0 miljoen euro van het boekjaar 2011 gaf geen aanleiding tot toepassing van art. 633 van de vennootschapswetgeving dit door het saldo van de rubriek 15 – kapitaalsubsidies, die mee tot het eigen vermogen behoort.

In 2012 werd het eigen vermogen in deze rubriek aangevuld met 138,6 miljoen euro, een gevolg van de toepassing en het inwerkingtreden van het Rekendecreet. Dit bedrag werd rechtstreeks op de klasse 14 geboekt en loopt niet over verlies en winst.

Derhalve staat de rubriek "overgedragen winst/verlies" in saldo met een overgedragen winst.

Art 96 &1 – 8° Wetboek van Vennootschappen - Financiële instrumenten

In 2013 heeft De Lijn geen nieuwe specifieke financiële instrumenten opgezet.

De eerste projecten in kader van PPS dossiers werden in gebruik genomen in 2011, het betreft de realisatie van 4 nieuwe stelplaatsen. (Tongeren, Brugge, Zomergem en Overijse).

In 2012 kwam daar het project Brabo 1 bij (tramverlenging naar Wijnegem en Boechout en de tramstelplaats in Deurne). In 2013 werden geen PPS projecten in exploitatie genomen.

Aandeelhoudersstructuur

Verwerving van aandelen op naam van de Vlaamse Vervoermaatschappij door bepaalde houders van aandelen aan toonder van de Nationale Maatschappij van Buurtspoor-wegen. Houders van aandelen aan toonder van de lijnen van de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen, zoals vermeld in bijlage 2 bij het Koninklijk Besluit van 31 december 1991, worden verzocht zich vanaf 7 maart 1994 aan te bieden op de maatschappelijke zetel van de Vlaamse Vervoermaatschappij, Motstraat 20 in 2800 Mechelen, om aandelen van de Vlaamse Vervoermaatschappij te verwerven, overeenkomstig de bepalingen en van het hoger vermeld Koninklijk Besluit en van het Decreet van 31 juli 1990 tot oprichting van de Vlaamse Vervoermaatschappij, tegen inschrijving in het aandelenregister.

De aandeelhouders moeten volgende documenten voorleggen:

1. de betreffende aandelen van de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen
2. identiteitskaart

Artikel 6f2 van het Decreet van 31 juli 1990 tot oprichting van de Vlaamse Vervoermaatschappij bepaalt dat de activa en passiva van de Maatschappij voor het Intercommunaal Vervoer in Antwerpen, van de Maatschappij voor het Intercommunaal Vervoer in Gent en van het Vlaamse gedeelte van de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen, worden ingebracht in de Vlaamse Vervoermaatschappij tegen verwerving van aandelen.

Aan de aandeelhouders van de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen worden aandelen toegekend in de Vlaamse Vervoermaatschappij overeenkomstig de bepalingen van het Koninklijk Besluit van 31 december 1991 houdende de verdeling van de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen aan het Vlaams Gewest en aan het Waals Gewest na afsluiting van de ontbinding. Overeenkomstig artikel 8, tweede lid van het decreet van 31 juli 1990 tot oprichting van de Vlaamse Vervoermaatschappij, zoals gewijzigd in artikel 67 van het Decreet van 18 december 1992 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 1993, zijn alle aandelen van de Vlaamse Vervoermaatschappij op naam. Ondertussen werd een aantal aandelen aan toonder van de NMVB aangeboden.

KAPITAALVERHOOGING

Het kapitaal van De Lijn werd krachtens beslissing van de Vlaamse Regering de dato 14 november 2007 verhoogd met 24,44 miljoen euro. Deze kapitaalverhoging gaf aanleiding tot de uitgifte van 977 600 aandelen. Deze beslissing werd ter kennis gebracht van de aandeelhouders op de Bijzondere Algemene Vergadering van 12 november 2007. Op deze Algemene Vergadering werd tevens meegedeeld 'dat alle andere aandeelhouders van de beslissing tot kapitaalverhoging schriftelijk op de hoogte zullen gebracht worden, waarna zij eveneens de kans zullen krijgen om middels uitoefening van hun voorkeurrecht te participeren in de kapitaalverhoging van De Lijn'. Er werd ingetekend voor 6 961 nieuwe aandelen.

KAPITALEN

Op balansdatum hadden het Vlaams Gewest, de provincies, de gemeenten en de particulieren volgende inschrijvingen op:

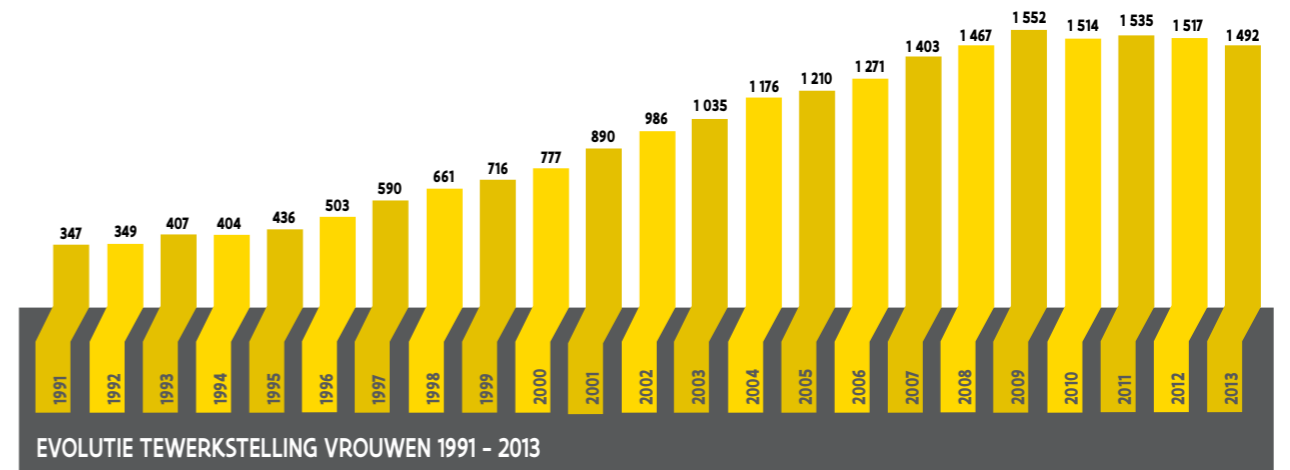
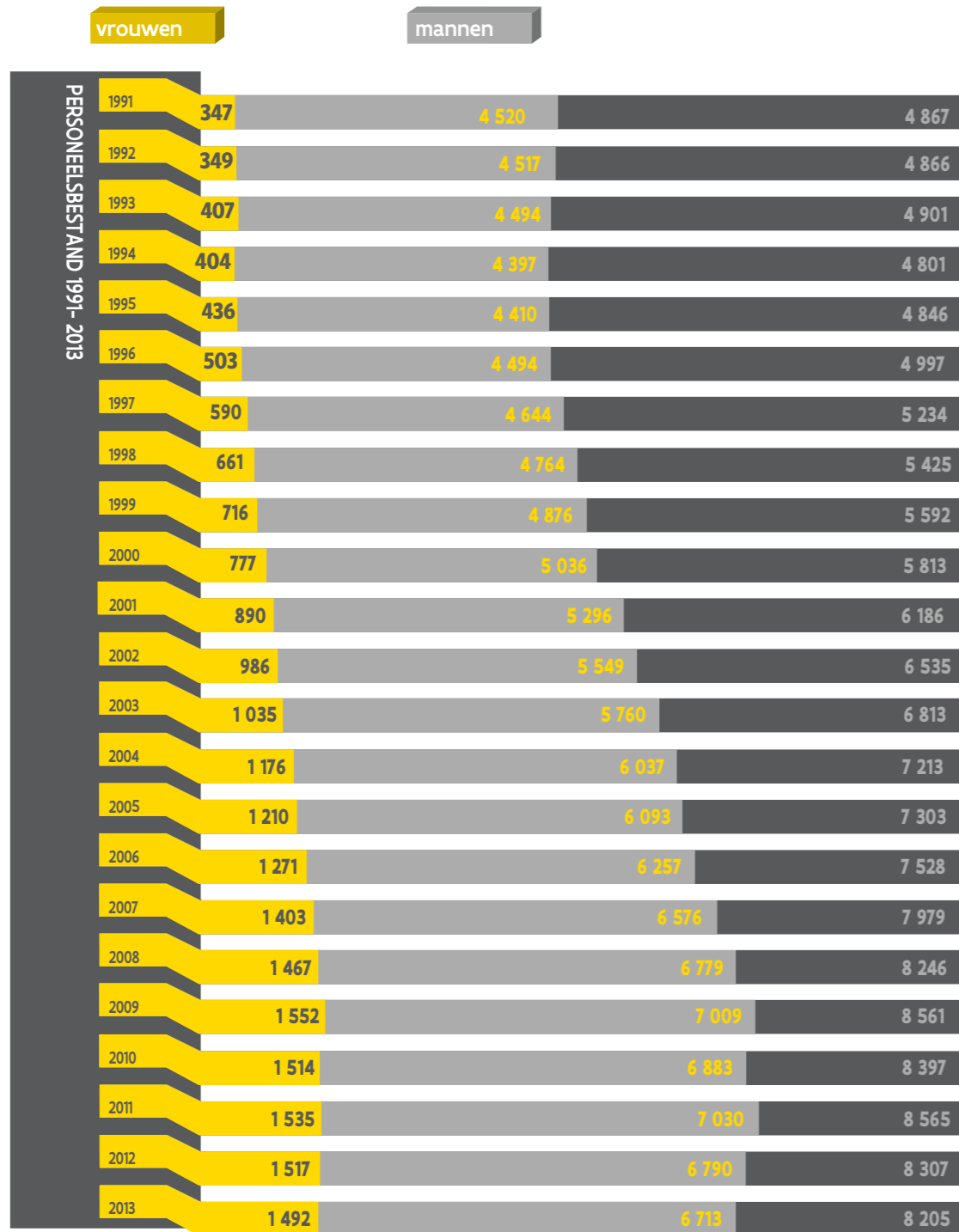
KAPITALEN (in duizenden euro's)	
Vlaams Gewest	41 606
Provincies	4 523
Gemeenten	7 729
Particulieren	93
TOTAAL	53 951

AANDELEN

Op balansdatum zijn het Vlaams Gewest, de provincies, de gemeenten en de particulieren houder van volgend aantal aandelen:

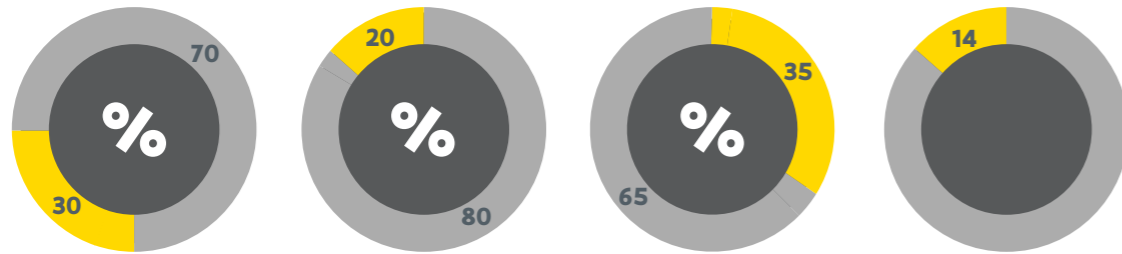
AANDEELHOUDERS	AANTALLEN	QUOTA'S
Vlaams Gewest	2 206 731	81,55
Provincies	183 057	6,76
Gemeenten	312 499	11,55
Particulieren	3 765	0,14
TOTAAL	2 706 052	100,00

Personeel

mannen
vrouwen

VERDELING MANNEN / VROUWEN

DIRECTEURS AFDELINGSHOOFDEN WEDDETREKKENDEN LOONTREKKENDEN

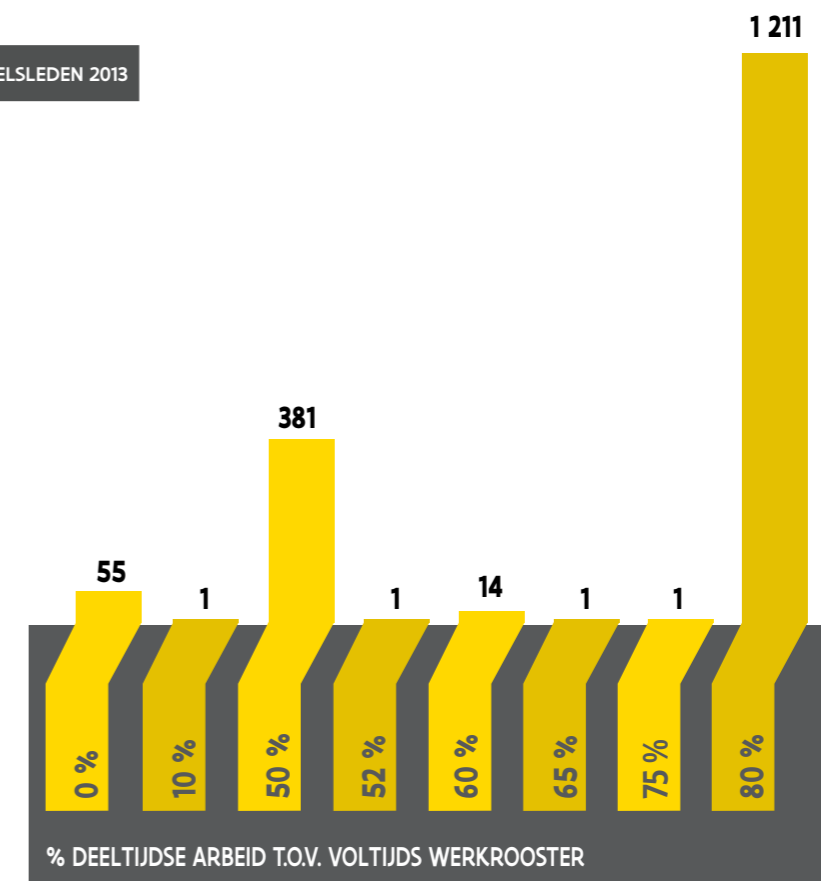
VERDELING MANNEN / VROUWEN 2013

	Mannen	Vrouwen	Totaal
Directeurs	7	3	10
Afdelingshoofden	33	8	41
Weddetrekkenden	1 096	589	1 685
Loontrekkenden	5 577	892	6 469
TOTAAL	6 713	1 492	8 205

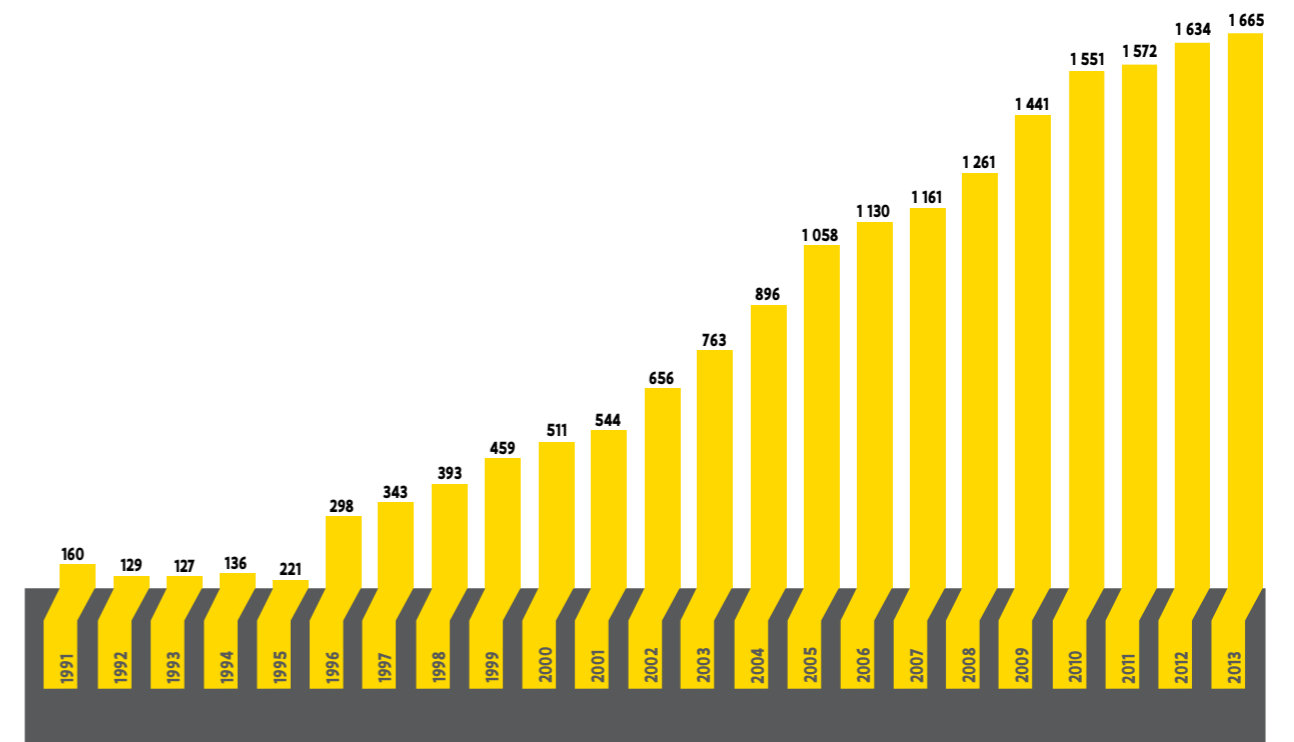
	Tot. M+V	Vrouwen	%Vrouwen
Directeurs + Afdelingshoofden	51	11	21,57%
Weddetrekkenden	1 685	589	34,96%
Chauffeurs	5 646	870	15,41%
Technici	823	22	2,67%
TOTAAL	8 205	1 492	

Aantal

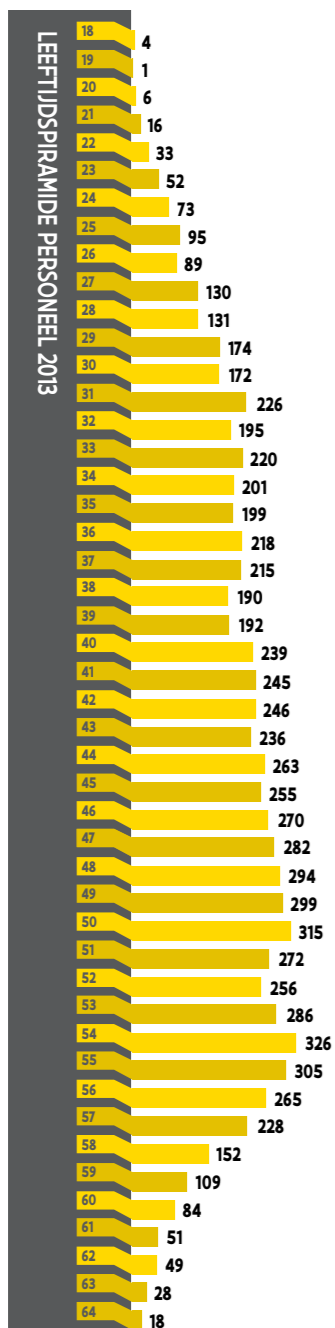
DEELTIJDSE PERSONEELSLEDEN 2013

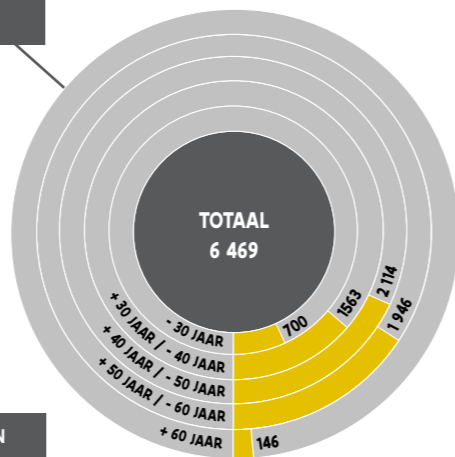
% DEELTIJDSE ARBEID T.O.V. VOLTIJDS WERKROOSTER

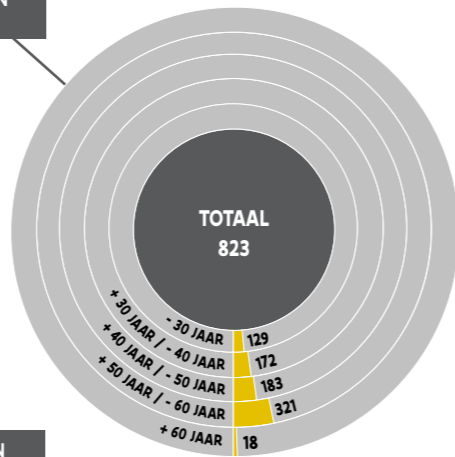
Aantal

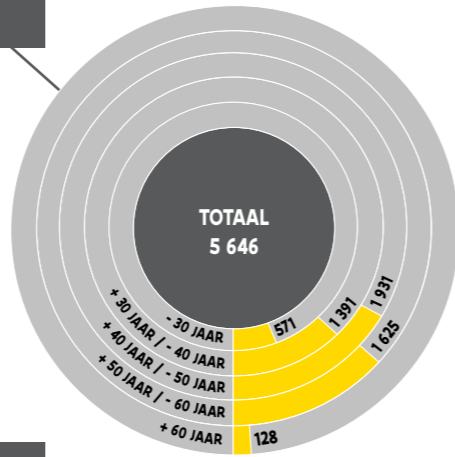
LOONTREKKENDEN

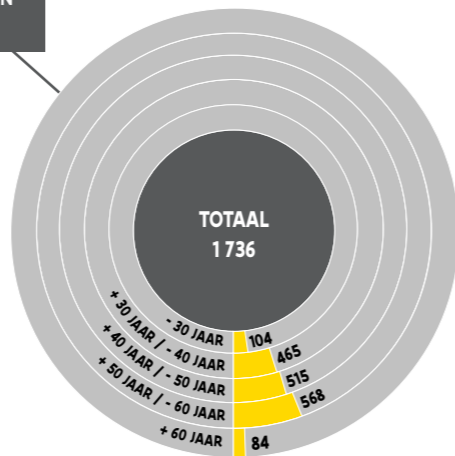
LOONTREKKENDEN
TECHNISCHE DIENSTEN

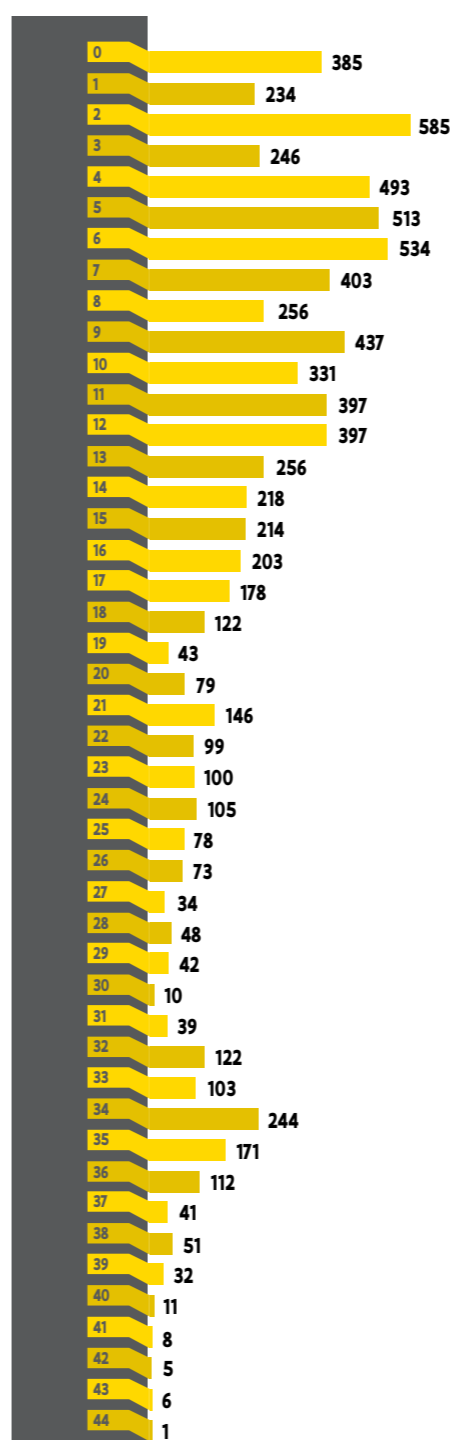
LOONTREKKENDEN
CHAUFFEURS

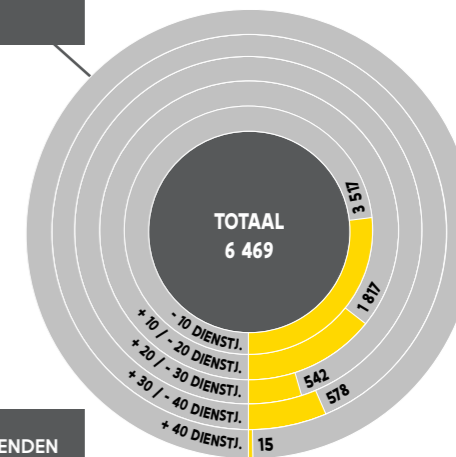
WEDDE TREKKENDEN

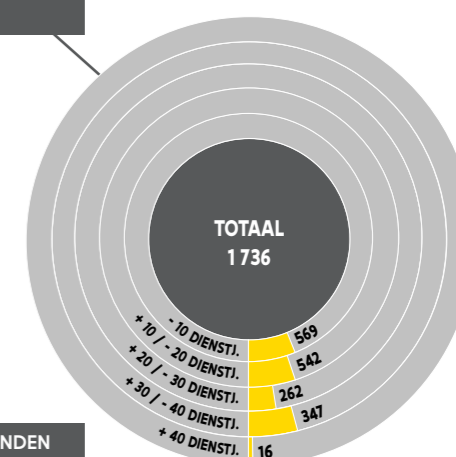
Aantal

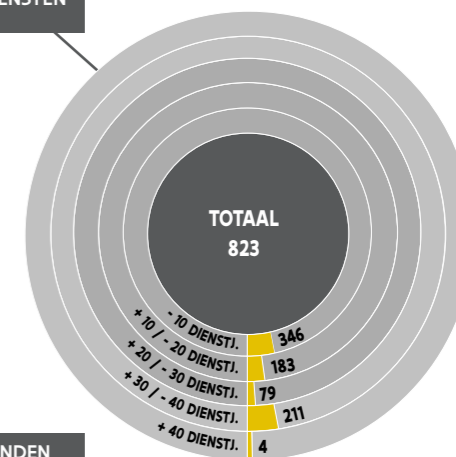
LOONTREKKENDEN

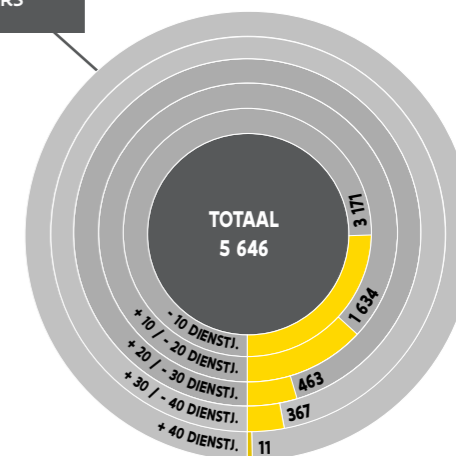
WEDDE TREKKENDEN

LOONTREKKENDEN
TECHNISCHE DIENSTEN

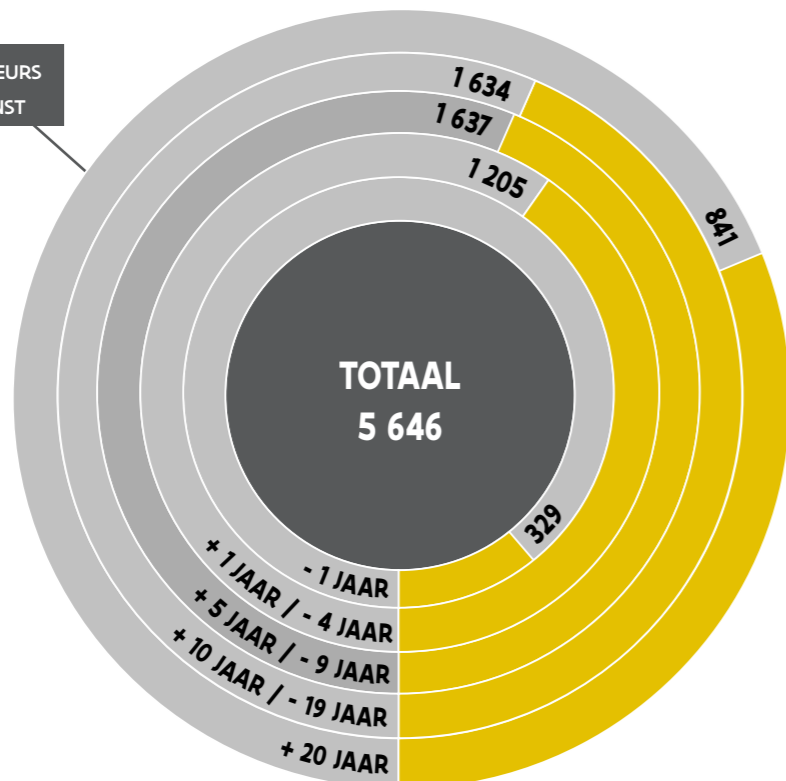

LOONTREKKENDEN
CHAUFFEURS

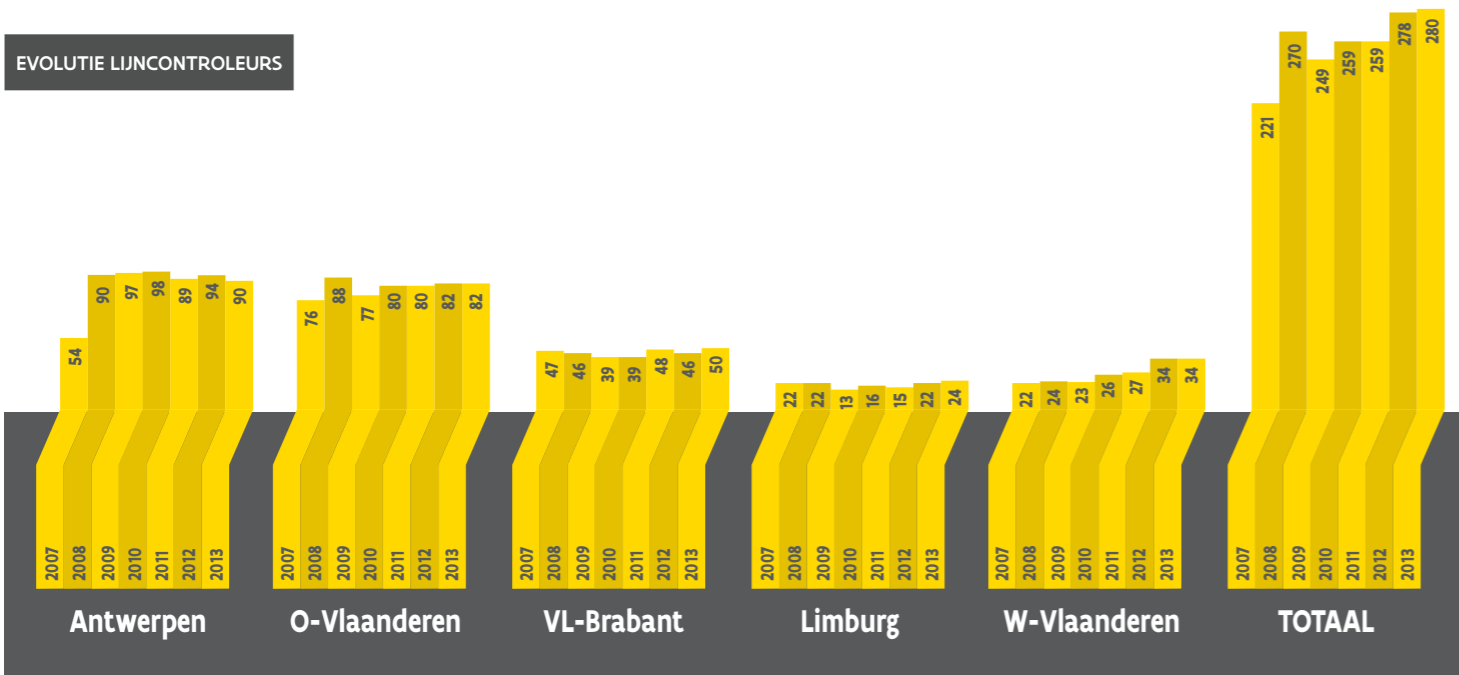

Aantal

AANTAL CHAUFFEURS
PER JAREN DIENST

EVOLUTIE LIJNCONTROLEURS

Bezoldigingen en sociale lasten

	Boekjaar 2012	Boekjaar 2013
A. BEZOLDIGINGEN		
DIRECTIE EN AFDELINGSHOOFDEN	5 821 069,49	6 274 613,33
BEDIENDEN	81 496 833,57	82 394 330,09
LOONTREKKENDEN	204 506 487,41	206 796 305,83
TOTAAL	291 824 389,40	295 465 249,25
B. PATRONALE LASTEN		
OP BEZOLDIGINGEN	138 186 106,09	138 954 957,01
TOTAAL	138 186 106,09	138 954 957,01
C. AANVULLENDE RUST- EN OVERLEVINGSPENSIOENEN		
	24 032 723,41	22 713 610,82
D. RSZ-AFHOUDINGEN OP BEZOLDIGINGEN		
	39 160 775,64	39 346 880,01
TOTAAL (A+B+C)	454 043 218,90	457 133 817,08

	Boekjaar 2012	Boekjaar 2013
EX PERSONEELSLEDEN EN GERECHTIGDEN : AANTAL		
AANVULLEND RUSTPENSIOEN	1 646	1 660
AANVULLEND OVERLEVINGSPENSIOEN	1 108	1 074
AANVULLENDE INVALIDITEITSTOELAGE	351	360
AANVULLENDE WERKLOOSHEIDSTOELAGE	0	0
AANVULLENDE VERGOEDINGEN CAO NR. 17	785	820
TOTAAL	3 890	3 914

Afgelegde kilometers

Entiteit	Tram	Autobusdiensten			TOTAAL	Alle diensten Tesaamen
		Eigen beheer	Exploitanten			
			Geregeld	LLVV		
ANTWERPEN	10 886 994	24 950 750	17 717 039	5 456 955	48 124 744	59 011 738
OOST-VLAANDEREN	3 020 613	17 504 301	14 382 523	4 497 633	36 384 457	39 405 070
VLAAMS-BRABANT	0	24 344 199	20 557 201	3 116 611	48 018 011	48 018 011
LIMBURG	0	15 033 911	14 202 459	3 335 177	32 571 547	32 571 547
WEST-VLAANDEREN	2 864 002	14 176 154	9 619 866	4 116 588	27 912 608	30 776 610
TOTAAL	16 771 609	96 009 315	76 479 087	20 522 964	193 011 366	209 782 975

	Verhouding Autobusdiensten			
	Met LLVV		Zonder LLVV	
	Regie	Exploitant	Regie	Exploitant
ANTWERPEN	0.52	0.48	0.58	0.42
OOST-VLAANDEREN	0.48	0.52	0.55	0.45
VLAAMS-BRABANT	0.51	0.49	0.54	0.46
LIMBURG	0.46	0.54	0.51	0.49
WEST-VLAANDEREN	0.51	0.49	0.60	0.40
TOTAAL	0.50	0.50	0.56	0.44

Bijzondere vormen van geregeld vervoer situatie op 31/12/2013

	Baddiensten Regie		Ophaalvervoer Regie		Ophaalvervoer Exploitanten		Werklieden Regie		TOTAAL	
	Aantal	KM	Aantal	KM	Aantal	KM	Aantal	KM	Aantal	KM
ANTWERPEN	47	760	3	45	425	22 053	0	0	475	22 858
OOST-VLAANDEREN	1	12	0	0	245	13 410	0	0	246	13 422
VLAAMS-BRABANT	2	18	0	0	246	14 054	0	0	248	14 072
LIMBURG	23	108	0	0	372	19 562	0	0	395	19 670
WEST-VLAANDEREN	108	999	1	16	314	18 597	0	0	423	19 612
TOTAAL	181	1 897	4	61	1 602	87 677	0	0	1 787	89 635

Ingevolge het liberaliseren van de bijzondere vormen van geregeld vervoer is de V.V.M. niet meer prioritair. Dientengevolge kunnen, wat bad- en werklidenvervoer betreft, enkel de gegevens voor de diensten in regie in deze tabel opgenomen worden. In de kolom "Ophaalvervoer exploitanten" zijn de diensten, die per 1 september 2001 van het Departement Onderwijs werden overgenomen, vermeld.

AANSCHAFFINGEN

Vervoer over de weg

Er werden 13 nieuwe voertuigen van diverse aard (vrachtwagens, bestelwagens, personenwagens, wagens voor dubbel gebruik, aanhangwagens, moto's, enz.) in dienst gesteld.

Vervoer per spoor

Er werden geen nieuwe voertuigen in dienst gesteld.

OMVORMINGEN

Er werd 1 voertuig terug in dienst gesteld als autobus.

SLOPINGEN

Er werden 52 autobussen effectief buiten dienst gesteld.

21 voertuigen van diverse aard (vrachtwagens, bestelwagens, personenwagens, wagens voor dubbel gebruik, gemengde voertuigen, enz.) werden eveneens buiten dienst gesteld.

1 gelede tram Kust werd buiten dienst gesteld.

EFFECTIEF OP 31.12.2013

Vervoer over de weg

2 275 autobussen

462 andere voertuigen (vrachtwagens, bestelwagens, personenwagens, enz.)

Vervoer per spoor

47 gelede trams Kust
155 trams (PCC) - Antwerpen
42 trams (PCC) - Oost-Vlaanderen
125 Hermelijntrams waarvan 41 tweerichting en 84 enkelrichting. Tot 15 voertuigen worden tijdens het hoogseizoen ingezet aan de kust

VOORUITZICHTEN VOOR HET JAAR 2014

Voor de autobussen wordt een bestelling voorzien voor maximum

105 12m hybride stadsbussen
203 12m streekbussen
40 gelede streekbussen

Leveringen

157 12m streekbussen
27 gelede streekbussen
27 12m stadsbussen
41 microbussen
3 elektrische bussen
5 waterstofbussen
3 rijkschoolbussen
5 tweerichtingstrams

	Biljetten	Sms-biljetten	Kaarten	Omnipas MTB dagpas	Abonnementen Buzzy Pazz	Abonnementen De Lijn/NMBS	Bijzondere diensten	Tussenkost derden	Andere	TOTAAL
ANTWERPEN	3 155 857	2 700 364	12 640 957	84 048 929	75 963 091	9 314 885	1 557 796	11 824 816	1 123 686	202 330 381
OOST-VLAANDEREN	2 439 982	2 310 947	5 652 048	35 367 370	44 292 834	12 282 647	540 807	9 111 214	87 429	112 085 278
VLAAMS-BRABANT	3 489 677	1 436 588	5 348 632	37 522 402	34 596 225	17 055 258	95 062	7 555 501	2 615 193	109 714 538
LIMBURG	710 150	631 069	1 656 441	9 380 793	26 311 577	1 619 106	731 494	6 564 156	24 746	47 629 532
WEST-VLAANDEREN	2 652 350	976 840	4 255 746	16 219 325	26 341 474	5 041 092	1 357 208	9 884 128	1 024 780	67 752 943
TOTAAL 2013	12 448 016	8 055 808	29 553 824	182 538 819	207 505 201	45 312 988	4 282 367	44 939 815	4 875 834	539 512 672
TOTAAL 2012	13 161 637	5 564 873	31 268 774	184 213 850	209 863 705	44 633 654	4 327 762	46 277 750	4 721 064	544 033 069
TOTAAL 2011	13 922 254	3 096 896	32 693 128	187 569 457	211 885 715	43 738 478	4 802 770	46 546 380	4 817 595	549 072 673
TOTAAL 2010	15 649 238	863 368	37 111 492	186 589 803	211 722 598	42 232 671	5 505 984	46 713 198	4 846 833	551 235 185
TOTAAL 2009	19 028 630	284 776	35 949 895	174 213 672	202 911 574	41 795 468	6 105 594	46 472 104	4 468 257	531 229 970
TOTAAL 2008	20 032 421	226 795	35 788 410	162 137 203	192 868 376	40 678 275	5 945 575	46 369 545	4 057 314	508 103 914
TOTAAL 2007	21 846 638	72 127	34 229 563	151 587 413	184 563 662	35 080 639	6 228 800	45 522 157	4 147 040	483 278 039
TOTAAL 2006	25 767 505		30 515 968	143 700 135	177 366 014	28 906 783	6 869 426	46 073 409	3 639 403	462 838 643
TOTAAL 2005	34 790 177		23 338 935	138 867 028	167 389 128	26 652 922	6 751 853	46 999 723	3 928 191	448 717 957
TOTAAL 2004	33 957 737		23 891 780	116 688 963	156 624 446	22 029 593	7 566 976	47 606 525	4 648 696	413 014 716
TOTAAL 2003	32 040 665		24 817 046	89 929 930	142 869 194	17 508 194	7 244 098	42 958 465	4 816 803	362 184 395
TOTAAL 2002	31 597 695		31 381 404	65 283 515	119 543 791	15 261 900	7 709 628	43 449 088	4 131 469	318 358 490
TOTAAL 2001	30 381 915		42 528 422	42 085 284	86 274 331	14 544 304	8 232 011	37 076 689	3 881 723	265 004 679

Nettovervoerontvangsten

	Biljetten	Sms-biljetten	Kaarten	Omnipas MTB dagpas	Abonnementen Buzzy Pazz	Abonnementen De Lijn/NMBS	Bijzondere diensten	Tussenkomst derden	Andere	TOTAAL
ANTWERPEN	5 204 318,59	3 485 652,73	10 126 230,01	11 712 974,54	10 127 834,98	2 633 572,77	1 022 635,17	550 819,32	1 715 598,30	46 579 633,41
OOST-VLAANDEREN	3 743 079,12	2 995 507,10	4 705 670,91	5 450 937,31	7 413 916,76	3 417 083,85	1 459 894,38	1 378 135,48	231 436,69	30 795 661,60
VLAAMS-BRABANT	6 376 442,42	1 862 795,25	4 801 065,05	7 367 559,91	6 693 881,48	4 767 326,83	155 449,39	1 383 753,74	969 766,98	34 378 041,05
LIMBURG	1 498 551,12	819 801,81	1 413 871,06	1 686 471,06	5 057 464,83	450 483,22	610 922,42	2 689 563,53	184 661,43	14 411 790,48
WEST-VLAANDEREN	4 665 490,36	1 266 158,05	4 450 056,93	2 941 807,43	4 884 865,55	1 404 450,46	1 399 590,21	803 108,69	605 887,86	22 421 414,54
TOTAAL 2013	21 487 880,61	10 429 915,94	25 496 893,96	29 159 750,25	34 177 962,60	12 672 916,13	4 648 491,57	6 805 380,76	3 707 351,26	148 586 541,08
TOTAAL 2012	22 494 100,54	6 891 316,40	25 499 806,04	28 442 211,96	33 412 061,63	12 269 755,20	3 483 362,54	6 605 431,76	3 473 204,41	142 571 250,48
TOTAAL 2011	28 822 587,04	3 841 752,71	26 419 448,69	27 163 000,87	32 599 717,57	11 633 190,51	3 497 645,88	13 210 863,52	5 988 026,25	138 497 872,60
TOTAAL 2010	26 160 038,86	1 067 099,58	27 921 107,27	25 659 666,14	32 113 625,38	11 069 536,46	4 242 450,75	5 988 874,25	2 880 781,01	137 103 179,70
TOTAAL 2009	27 475 785,89	322 387,96	27 105 748,43	23 934 675,17	30 953 940,40	10 989 232,45	4 672 934,30	5 671 241,65	2 535 133,34	133 661 079,59
TOTAAL 2008	28 407 119,78	256 776,16	27 117 962,98	22 739 650,43	29 755 473,15	10 721 391,47	4 434 407,84	5 681 665,74	2 363 667,95	131 478 115,50
TOTAAL 2007	28 878 607,55	58 074,00	25 702 772,22	21 080 431,35	28 327 612,16	8 909 448,89	5 110 829,31	5 947 509,41	2 182 545,12	126 197 830,01
TOTAAL 2006	30 054 472,26		22 965 233,63	19 794 393,88	26 399 156,98	7 139 907,80	4 883 234,36	6 070 999,76	1 744 487,23	119 051 885,90
TOTAAL 2005	32 640 962,56		181 661 28,13	20 469 338,44	24 439 336,11	5 998 846,56	4 709 312,98	5 116 639,59	2 192 685,85	113 733 250,22
TOTAAL 2004	32 402 805,92		18 423 514,84	18 180 332,62	23 153 845,06	5 328 222,16	5 189 632,53	4 654 621,13	3 291 955,30	110 624 929,56
TOTAAL 2003	30 828 827,31		18 647 570,74	14 339 556,13	21 601 556,57	4 706 391,41	4 955 857,90	4 498 670,61	3 278 324,79	102 856 755,46
TOTAAL 2002	30 041 973,13		24 360 650,36	13 905 751,11	19 364 990,91	4 632 971,40	5 215 973,93	4 832 296,72	3 067 031,27	105 421 638,83
TOTAAL 2001	28 724 229,09		31 676 122,15	13 711 536,2	18 838 824,89	4 735 628,62	5 225 344,76	4 430 599,98	3 017 437,67	110 359 723,35

Ongevallen

Schadegevallen weg (dit zijn alle gevallen van schade waarbij De Lijn betrokken is of mogelijk betrokken zou kunnen zijn)

Ongevallen weg	Aantal	Dodan		Zwaargewonden		Lichtgewonden	
		Reizigers	Derden	Reizigers	Derden	Reizigers	Derden
ANTWERPEN	1 801	0	0	25	14	431	118
OOST-VLAANDEREN	1 284	0	0	10	5	230	61
VLAAMS-BRABANT	1 888	0	1	20	6	174	42
LIMBURG	421	0	0	4	2	71	14
WEST-VLAANDEREN	838	0	0	18	3	226	32
CENTRALE DIENSTEN	1	0	0	0	0	0	0
TOTAAL	6 233	0	1	77	30	1 132	267

Schadegevallen spoor (dit zijn alle gevallen van schade waarbij De Lijn betrokken is of mogelijk betrokken zou kunnen zijn)

Ongevallen spoor	Aantal	Dodan		Zwaargewonden		Lichtgewonden	
		Reizigers	Derden	Reizigers	Derden	Reizigers	Derden
ANTWERPEN	1 035	0	2	5	7	109	53
OOST-VLAANDEREN	360	0	1	1	1	33	19
WEST-VLAANDEREN	207	0	1	6	1	45	8
TOTAAL	1 602	0	4	12	9	187	80

ARBEIDSONGEVALLEN

	Ongevallen zonder werkverlet		Ongevallen met werkverlet		Dodelijk		Totaal	
	in dienst	weg-werk	in dienst	weg-werk	in dienst	weg-werk	in dienst met en zonder werkverlet	weg-werk
ANTWERPEN	65	14	165	29	0	0	230	43
OOST-VLAANDEREN	27	3	96	27	0	0	123	30
VLAAMS-BRABANT	14	3	67	18	0	0	81	21
LIMBURG	8	0	21	8	0	0	29	8
WEST-VLAANDEREN	25	5	58	12	0	0	83	17
CENTRALE DIENSTEN	2	5	0	3	0	0	2	8
TOTAAL	141	30	407	97	0	0	548	127

Ondernemingsraden

CENTRALE DIENSTEN

Voorzitter
Sonia Frey

Werkgeversafvaardiging
Veerle Bussens

Werknemersafvaardiging
Ingrid Bistmans, Els Deceuninck,
Peter Elaut, Johan Kuppens, Tom Rondas,
Hans Van Hoof, Peter Van Oers,
Kris Wauters

DE LIJN ANTWERPEN

Voorzitter
Tom Meeuws

Werkgeversafvaardiging
Marina Christiaens, Eddy Deheusich, Jacques
Lesire, Daniël Swerts,
Jean-Pierre Vaneygen, Peter Van Overvelt

Werknemersafvaardiging
Faysal Akarkach, Martine Backs,
Walter Brack, Guido Janssens,
Katrien Jodts, Ahmed Khali,
Franciscus Lafosse, Martine Nijs,
Dirk Oorts, Walter Sluyts,
Ann Van Der Jeught,
Marc Louis Van Tichelt,
Geert Vermunicht

DE LIJN OOST-VLAANDEREN

Voorzitter
Dirk Busschaert

Werkgeversafvaardiging
Marc Feys, Alex Maenhaut,
Ivan Van Cauwenberghe, Jan Van Ostaeyen

Werknemersafvaardiging
Bruno De Cock, Frank Desloovere,
Gino De Sutter, Rudy Goedgebuer,
Aydin Kaya, Bruno Lasseel,
Guy Van Houtte, Filip Vandenbergh,
Koen Vanderbeken, Sven Vanmackelbergh,
Tom Verwest

DE LIJN VLAAMS-BRABANT

Voorzitter
Johan Van Looy

Werkgeversafvaardiging
Paul Audoore, Jan Brackeva,
Philippe Jacobs, Patrick Reynders,
Jean Verlinden

Werknemersafvaardiging
Nadia Buyle, Gert De Boeck, Dirk Eeckhout,
Estelle Janssens, Gerard Moens,
Anita Simons, Eddy Vanhove,
Marnix Van den Berghe,
Sara Vandenhoeck, Herman Vandeven

DE LIJN LIMBURG

Voorzitter
Heidi Roubben

Werkgeversafvaardiging
Wim Claes, Anneliese Meynaerts,
Peter Vandenbergh, Kris Vangoidsenhoven,
Linda Vanné

Werknemersafvaardiging
Jacky Steegmans, Slimane Lyasse,
Ghislain Ombelets, Anne-Marie Schreurs,
Bart Thuwis, Alain Tilkens, Marcel Verginst,
Steven Vanderheyden, Leonard Versluys

DE LIJN WEST-VLAANDEREN

Voorzitter
Luc De Man

Werkgeversafvaardiging
Yvan Bellaert, Jan D'hooge, Andy Herman,
Karine Van Moortel, Brita Verniest

Werknemersafvaardiging
Patrick Brandt, Chantal Creyf,
Peter De Bruyne, Petra Depoorter,
Stefaan Dierickx, Gino Galloo,
Glenn Lambrecht, Jeffrey Loones,
Marc Vandenbergh,
Stefaan Vansteenkiste

Coördinatie De Lijn:

Astrid Hulhoven | Marketing & Communicatie De Lijn

Lay-out:

Patrick Sleeuwaert | Marketing & Communicatie De Lijn

Lay-out cijfers:

Famous

Fotografie:

Stefaan Van Hul, Patrick Sleeuwaert | Marketing & Communicatie De Lijn

13

Jaarverslag De Lijn

De Lijn | Vlaamse Vervoermaatschappij

Maatschappelijke zetel
Motstraat 20
2800 Mechelen

De Lijn | Antwerpen

Grotehondstraat 58
2018 Antwerpen
tel.: 03 218 14 11
fax: 03 218 15 00

De Lijn | Oost-Vlaanderen

Brusselsesteenweg 361
9050 Gentbrugge
tel.: 09 211 91 11
fax: 09 211 91 10

De Lijn | West-Vlaanderen

Nieuwpoortsesteenweg 110
8400 Oostende
tel.: 059 56 52 11
fax: 059 56 52 12

De Lijn | Centrale Diensten

Motstraat 20
2800 Mechelen
tel.: 015 40 87 11
fax: 015 40 89 88

De Lijn | Limburg

Grote Broomstraat 4
3500 Hasselt
tel.: 011 85 42 11
fax: 011 25 32 92

De Lijn | Vlaams-Brabant

Martelarenplein 19
3000 Leuven
tel.: 016 31 37 11
fax: 016 31 37 12

www.delijn.be

De LijnInfo: 070 220 200